

GABRIELA ȘERBAN

Zilele Orașului Bocșa, sărbătoarea inimilor!

Devenită o tradiție, sărbătoarea Zilelor Orașului Bocșa¹ îmbină armonios trăirile spirituale cu cele laice, îmbină credința cu actul cultural desfășurat sub diverse forme, îmbină poezia cu muzica, arta și spectacolul.

Deoarece bocșenii așteaptă cu nerăbdare această sărbătoare, fiind momentul, într-un fel, al reîntoarcerii „fiilor satului” acasă pentru a se bucura împreună cu familia și prietenii de mirajul reîntâlnirii cu tradiția, credința strămoșească și noianul de amintiri, administrația publică locală, la inițiativa primarului Mirel Patriciu Pascu, a organizat o serie de activități prilejuite de Hramul Mănăstirii „Sf. Ilie de la Izvor” Vasiova, pentru toate gusturile și vârstele.

Așadar, în perioada 18 – 31 iulie 2022, bocșenii au beneficiat de spectacole și activități inedite.

Mănăstirea Vasiova din Bocșa – sărbătoare și bucurie sfântă cu prilejul Hramului de „Sf. Ilie de la Izvor”

Zilele Orașului Bocșa din acest an au debutat cu sărbătoarea ***Hramului Mănăstirii „Sf. Ilie de la Izvor”***: marți, 19 iulie 2022, începând cu orele 18.00 a fost oficiată Slujba Privegherii de către P.S. Lucian, Episcopul Caransebeșului, alături de un sobor de preoți, iar credincioșii veniți din toate zonele țării au luat parte la rugăciuni oficiate pe tot parcursul nopții (Utrenie; Acatistul Sf. Ilie; Paraclisul Sf. Ilie; Sfânta Liturghie; Sfințirea apei și Taina Sfântului Maslu, precum și diverse rugăciuni săvârșite de preoții prezenți).

Miercuri, 20 iulie 2022, Preasfințitul părinte episcop Lucian a oficiat Sfânta Liturghie Arhierească dimpreună cu un sobor de preoți, slujire de care s-au bucurat nu doar un număr mare de credincioși, ci și oficialități locale și județene prezente la eveniment.

Joi, 21 iulie 2022, la Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” din Bocșa a avut loc vernisarea ***Expoziției aniversare „Gânduri către Dumnezeu – 15”***, eveniment derulat în cadrul tradiționalului proiect „La Bocșa de Sfântul Ilie”, moment prielnic pentru a prezenta cărțile și o parte din desenele premianților la Concursul Județean de Creații Literar-Artistice „Gânduri către Dumnezeu” la 15 ani de existență. Așadar, în perioada 18 – 31 iulie 2022, prietenii concursului „Gânduri către Dumnezeu”, dar

și utilizatorii serviciilor bibliotecii, au putut admira expoziția aniversară „Gânduri către Dumnezeu – 15”.

„Azi la noi cântă tot natu’...”

Ziua de vineri, 22 iulie 2022, a fost dedicată tradiției și folclorului din Banat, graiului și portului bănățean. Întregul **Ansamblu „Bocșana”** – adică, „Ceata Bocșanei”, „Junii Bocșanei” și „Bocșana” – a deschis **spectacolul folcloric** organizat de primarul Mirel Patriciu Pascu pentru iubitorii de muzică și dans popular. Pe scena amenajată la Corpul B al Primăriei situat în Bocșa Română au urcat îndrăgiți interpreți precum **Nicu Novac, Doriana Talpeș și Zorica Savu**, iar talentaților dansatori de la „Bocșana” li s-au alăturat bocșenii în straie de sărbătoare.

Multă lume, tânără și mai puțin tânără, s-a bucurat de acest spectacol valoros și autentic, iar vremea s-a arătat nu doar îngăduitoare, ci chiar darnică, deoarece, la orele 19.00 când a început petrecerea, razele soarelui nu mai ardeau, timpul devenind prielnic jocului popular.

„Poate, poate,

Apusul de soare e doar răsăritul văzut de la spate,

Poate, poate

Într-o altă viață ne vom regăsi și vom învăța să fim fericiți

Admirând câte două răsărituri pe zi...” – „**The Motans**” în concert la Bocșa!

Evenimentul cel mai așteptat, mai ales de către tineri a fost cel de sâmbătă, 23 iulie 2022, când pe scena bocșană a urcat tânărul Denis Roabeș – cunoscut ca „**The Motans**” – talentat cântăreț, compozitor și textier din Republica Moldova, care, alături de colegii săi, a încântat publicul bocșan, reușind să adune o mare de oameni la spectacolul dedicat orașului Bocșa. Hituri precum „August”, „Versus”, „Tot ce contează”, „Drama Queen”, „La nesfârșit”, „Café de Flore”, dar mai ales „Poem” și „Înainte să ne fi născut” au răsunat din câteva mii de voci prezente la spectacol! Emoție și fericire s-a putut citi pe chipurile participanților care cântau într-un glas cu interpretul, cunoscând versurile celor mai

îndrăgite hituri ale lui „The Motans”.

Toate genurile muzicale abordate de talentatul Denis Roabeș au fost prezentate și la Bocșa: hip hop, rock, pop R&B contemporan, iar publicul de aici a știut să le primească oferind apaluze și ovații cu generozitate.

„*Unde nu cad ploile, nu au cum să crească flori / Unde nu sunt oameni buni, nu există sărbători ...*” spune refrenul unuia dintre cele mai cunoscute melodii interpretate de „The Motans”, iar Bocșa a demonstrat că are oameni buni care pot crea, prin frumusețea și dăruirea lor, sărbători minunate! Iar evenimentele organizate în cadrul Zilelor Orașului Bocșa au fost o reală și veritabilă sărbătoare!

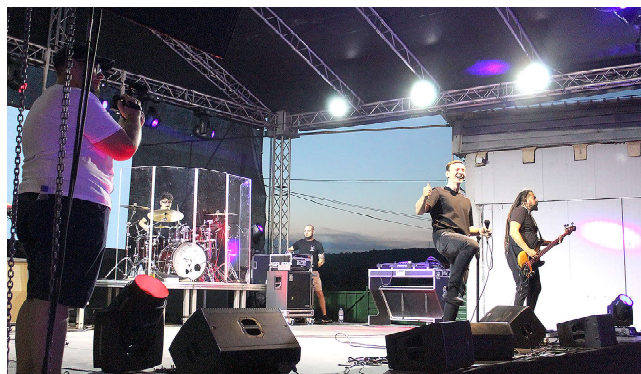
Sărbătoare care a continuat cu un eveniment inedit, inițiat tot de primarul Mirel Patriciu Pascu în colaborare cu o mână de oameni extraordinari, pasionați și curajoși, constituiți în „**MC Trust Bocșa**”.

Sărbătorind cei 10 ani de la înființare, membrii MC Trust Bocșa s-au echipat corespunzător, iar în perioada 29 – 30 iulie și-au etalat și motoarele, participând nu doar la spectacolele de pe stadionul „Foresta”, ci organizând și o **paradă a motoarelor!** Sâmbătă, 30 iulie 2022, bocșenii au putut admira această paradă a motocicliștilor, deoarece, începând cu orele 14.00, pe artera principală a orașului au „mărșăluit” mulțime de motocicliști din Bocșa și Reșița, etalând motoare de diverse forme și mărimi. Un eveniment extraordinar și inedit pentru orașul Bocșa!

Phoenix și Nicu Covaci pe scena de la Bocșa Izvor, în prima ediție a Concertului Motors Rock!²

Zilele de 29 și 30 iulie au fost alocate unui eveniment de excepție aflat la prima ediție și intitulat „**Concert Motors Rock**”, desfășurat într-o zonă frumoasă și generoasă, recent amenajată, în zona Stadionului „Foresta” de la Bocșa Izvor.

Pe parcursul celor două zile, iubitorii muzicii rock s-au putut delecta cu muzică de calitate oferită de tineri interpreți din Bocșa, Reșița și Serbia, precum: **Reddok, Melmac Riders, Cristi Iakab și The Roads Band**, culminând cu spectacolul oferit de **Nicu Covaci și legenda**

Evenimente

trupa Phoenix, evenimentul de la Bocșa înscriindu-se în turneul aniversar Phoenix prilejuit de împlinirea celor 60 de ani de existență. Pentru MC Trust Bocșa, club al motocicliștilor care a sărbătorit 10 de ani de la înființare, a fost o reală sărbătoare, iar pentru miile de participanți la concert a însemnat împlinirea unui vis. Nicu Covaci și Phoenix au făcut un show de zile mari! Au făcut senzație! Au fost fabuloși!

Extraordinară a fost și reîntâlnirea regizorului Ioan Cărmăzan cu Nicu Covaci la Bocșa, după 40 de ani. De altfel, Ioan Cărmăzan a fost „intermediarul”, omul de legătură al primarului Mirel Pascu și fabulosul artist Nicu Covaci. În urmă cu 40 de ani, Ioan Cărmăzan își aducea prietenul Nicu Covaci la Bocșa pentru ca acesta să-l ajute în realizarea filmului de licență, oferindu-i un rol în acest film. Iată că, după mai bine de 40 de ani, Ioan Cărmăzan îl aduce, din nou, pe Nicu Covaci, de astă dată pentru primul concert „Phoenix” la Bocșa! Magistrală întâlnire la 60 de ani de „Phoenix” într-o Bocșa care renaște „din cenușa proprie și din propriu-i scrum” precum pasărea Phoenix!

Pe scena bocșană au urcat cei doi coloși, alături de primarul Mirel Patriciu Pascu, acesta oferindu-i lui Nicu Covaci tortul aniversar „Phoenix - 60” și mulțumindu-le pentru prietenie și prezență. Ioan Cărmăzan și Nicu Covaci împreună pe scena de la Bocșa Izvor, în iulie 2022! O imagine care va rămâne, cu siguranță, în istoria culturală a orașului Bocșa!

Iată că, cei 60 de ani de muzică rock românească, muzică de calitate indubitabilă, recunoscută și apreciată în întreaga lume, au fost marcați de trupa „Phoenix” și la Bocșa, de aici urmând multe alte spectacole aniversare în diverse colțuri ale țării.

Membrii formației „Sfinții” devenită „Phoenix”³ au abordat, în timp, numeroase subgenuri ale rock-ului: de la muzică beat la rock psihedelic,

hard rock și rock progresiv. Deschizătoare de drumuri în rock-ul românesc, trupa „Phoenix” a adoptat stiluri noi și a avut cele mai neașteptate evoluții, dând naștere subgenului rock numit etno-rock, inspirat din folclorul românesc autentic. Melodii precum „Fată verde”, „Nunta”, „În umbra marelui urs”, „Andrii Popa”, „Baba Novac”, „Mica Țiganiadă”, „Zori de zi”, „Mugur de fluier”, „Strunga” sunt doar câteva dintre hiturile legendarilor de la „Phoenix” care au răsunat pe stadionul de la Bocșa Izvor în 30 iulie 2022, în ovațiile și interpretarea miilor de participanți la eveniment, în ciuda vremii capricioasă!⁴

Fabulosul Nicu Covaci a fost încântat de primirea de la Bocșa și de publicul extraordinar de numeros și însuflețit și a numit concertul de pe stadionul „Foresta” de la Bocșa Izvor „o lecție de libertate”. Iar primarul Mirel Patriciu Pascu a precizat, în finalul tuturor evenimentelor derulate în această bogată lună iulie a anului 2022, că „Bocșa și bocșenii merită spectacole de calitate, evenimente de înaltă ținută, tradițiile trebuie păstrate și valorificate, iar cultural, Bocșa trebuie să renască!” Sunt cuvinte care ne duc cu gândul la nemuritoarele versuri ale „Cantafabulelor” trupei „Phoenix”, versuri semnate de Andrei Ujică și Șerban Foarță: „Fie să renască numai cel ce har / Are de-a renaște, curățit prin jar / Din cenușa-i proprie și din propriu-i scrum / Astăzi, ca și mâine, pururi și acum!”

Note

¹ <https://expressdebanat.ro/the-motans-si-phoenix-film-romanesc-si-motoare-turate/>

² BOCSA RASUNA prima ediție a festivalului Motors Rock ...

³ [https://ro.wikipedia.org/wiki/Phoenix_\(forma%C8%9Bie\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/Phoenix_(forma%C8%9Bie))

⁴ [reper24.ro › phoenix-a-renascut-la-bocsa](https://reper24.ro/phoenix-a-renascut-la-bocsa)

GABRIELA ȘERBAN

15 august 2022, zi de mare sărbătoare pentru orașul Bocșa! Sfîntirea Bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” din Bocșa Română

Din nou orașul Bocșa a îmbrăcat haine de sărbătoare, de astă dată pentru o bucurie sfântă: târnosirea unei noi Biserici, adevărată catedrală a Bocșei!

Cu ajutorul bunului Dumnezeu și al Maicii Domnului, cu sprijinul autorităților locale, județene și al altor oficialități de aproape și de departe, prin truda credincioșilor din această parohie, dar și a altor credincioși din Bocșa și nu numai, prin grija Preasfințitului Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului și prin grija primarului orașului Bocșa, Mirel Patriciu Pascu, și, evident, prin munca neobositului preot paroh Valentin Costea, prin profesionalismul și dăruirea acestuia, la aproape 20 de ani de la punerea pietrei de temelie, Biserica din Bocșa Română a fost finalizată. În aproximativ patru ani, părintele Valentin Costea a finalizat o lucrare la care nu mai spera nimeni!

În anul 2003 a fost pusă piatra de temelie a noii biserici din Cartierul „Nufărul” de către IPS Laurențiu Streza, Mitropolitul Ardealului, atunci episcopul Caransebeșului.

Astfel că au început lucrările la această biserică, săparea și turnarea fundației, a demisolului în anul 2004 de pr. Gheorghe Ștefan, cel care a slujit la această biserică până în anul 2016. Demisolul a devenit funcțional pentru serviciile religioase în anul 2007, fiind binecuvântat la data de 21 iulie 2007 de către PS Lucian, episcopul Caransebeșului.

Lucrarea va fi continuată de pr. Vali Petrică Ungar în perioada 2016 – noiembrie 2017, iar din 24 decembrie 2017, până în prezent, preot slujitor și constructor în același timp se află pr. ing. Valentin Costea, acestuia revenindu-i onoranta misiune de a desăvârși această lucrare, o lucrare

grea și aproape imposibilă în condițiile actuale. Și totuși!

Părintele Valentin Costea s-a dedicat în proporție de 90 % acestei lucrări, după cum, cu emoție mărturisea, și-a pus în slujba Bisericii întreaga sa pricepere – și ca manager, și constructor, și ca preot – apelând la înțelegerea oamenilor, a autorităților de pretutindeni, dar, mai ales, rugându-se cu credință și cerând ajutor lui Dumnezeu și Maicii Domnului.

În data de 15 august 2022, la Sfânta Sărbătoare a „Adormirii Maicii Domnului”, credincioșii din cartierul „Nufărul” din Bocșa Română au trăit momente de mare bucurie, deoarece și-au împlinit un vis: au luat parte la târnosirea Bisericii-Catedralei din cartierul lor.

Pentru a sfînti noua biserică din Bocșa a fost prezent Preasfințitul Părinte Episcop Lucian, alături de un sobor de preoți. Ierahul a oficiat slujba de sfîntire a sfîntului locaș, precum și pictura din altar și de pe catapeteasmă.¹

La eveniment au participat foarte mulți credincioși în straie de sărbătoare, autorități locale, județene și centrale, tineri și vârstnici, de aproape și de mai departe, veniți să se bucure de marea sărbătoare.

N-au fost uitați nici ctitorii trecuți la Domnul, în prezența familiilor acestora Părintele Episcop oficiind o slujbă de pomenire.

Părintele paroh Valentin Costea a fost hirotesit iconom-stavrofor, deoarece într-un timp relativ scurt a reușit să finalizeze lucrările de construcție a bisericii. De asemenea, domnului primar al Bocșei, Mirel Patriciu Pascu, i-a fost conferit Ordinul eparhial „Crucea Episcop Elie

Evenimente

Miron Cristea”, clasa a-2 a pentru mireni, întrucât administrația locală a ajutat substanțial la zidirea sfântului locaș. Cu primarul Mirel Pascu s-a început construcția și tot cu domnia sa a fost finalizată. Totodată, ierarhul a oferit mai multe diplome de recunoștință credincioșilor ce s-au implicat în procesul de finalizare a bisericii din Bocșa.

Preasfințitul Părinte a dăruit pentru biserica nou târnosită două cruci cu postament pentru sfânta masă și o cruce de binecuvântare și a rostit, între altele, vădit emoționat: *„Pe părintele paroh îl felicităm în mod special căci a lucrat și s-a rugat cu timp și fără timp ca visul oamenilor de aici să se îplinească. Îl rugăm pe Dumnezeu și pe Maica Domnului să-i vedem pe acești buni credincioși în biserică, umplând cu prezența lor acest minunat sfânt locaș”*.²

De asemenea, din partea parohiei, Preasfințitul Lucian și domnul primar au primit o diplomă aniversară. Și din partea administrației locale au fost oferite plachete în semn de recunoștință atât preotului, cât și Consiliului Parohial.

La final, toți credincioșii au putut intra în sfântul altar pentru a se închina.³

Iar în frumoasa biserică din cartierul „Nufărul” se vor putea închina și ruga de acum credincioși în număr cât mai mare, fiindcă această Catedrală este încăpătoare și dătătoare de speranță.

Note

¹ https://www.episcopiacaransebesului.ro/stiri/pastoral/2022/08/sfintirea-bisericii-adormirea-maicii-domnului-bocsa/?fbclid=IwAR3_1MARRldcrxVb8NHASQMSbHNS33R5MbDGrHTHUUCy3pltsbuzMX0-FzE

² https://www.trinitas.tv/sfintirea-bisericii-adormirea-maicii-domnului-bocsa/?fbclid=IwAR3ohwbrmSHzz2Uab_43YSIzKugqBtHufFWMsSQWxYt_Wkc3gKAWUzZgLSA

³ https://ziarulumina.ro/actualitate-religioasa/stiri/sfintirea-bisericii-adormirea-maicii-domnului-din-bocsa-173781.html?fbclid=IwAR1to_coxrPK E 3 4 w 8 2 X d R y S s z O L k 8 V v - L5Pase0Gjni0s_7EKSYufWa_z0E

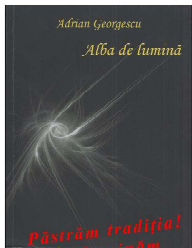
JOI,
8 septembrie 2022, ora 12.00
după Sf. Liturghie

La Biserica cu Hramul
„Nașterea Maicii Domnului” Vasiova
Vă avea loc
Lansarea celui mai nou volum semnat de
ADRIAN GEORGESCU
(București)

„Alba de lumină”
Canoanele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu
(București: Sicladina, 2022)
Prezință:
Pr. dr. Daniel Crețan, Gheorghe Jurma și
Gabriela Șerban

Evenimentul se încadrează în
Zilele Europene ale Patrimoniului 2022

Păstrăm tradiția!
Întâmpinăm
Ruga de la Vasiova
cu o carte!
Vă așteptăm cu drag!

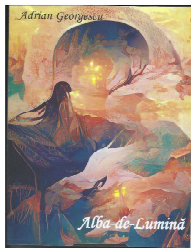
DUMINICĂ,
11 septembrie 2022, ora 16.00

La Mănăstirea
„Sf. Ilie de la Izvor” Vasiova
Vă avea loc
Lansarea celui mai nou volum semnat de
ADRIAN GEORGESCU
(București)

„Alba de lumină”
Canoanele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu
(București: Sicladina, 2022)
Prezință:
Pr. protos. dr. Ioanichie și Gabriela Șerban

Evenimentul se încadrează în
Zilele Europene ale Patrimoniului 2022

Păstrăm tradiția!
Întâmpinăm
Ruga de la Vasiova
cu o carte!
Vă așteptăm cu drag!

Noi întâlniri bocșene cu scriitorul Adrian Georgescu, în luna septembrie: lansarea romanului *Alba de lumină*. Canoanele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

Cuvântul, potecă spre Cer

„Numai Eu știu gândul ce-L am pentru voi, zice Domnul, gând bun, nu rău, ca să vă dau viitorul și nădejdea” (Ieremia 29:11).

ROXANA NOVACOVICI

De la Tatăl ceresc, cu dragoste

„Ce mai faci, copilul meu? Nu am mai vorbit demult, nu-i așa? Ultima dată, ți-am vorbit atunci când ai deschis Scriptura. Mai știi? Eu aștept, cu dor, să îți vorbesc, să te întâlnesc, să petrecem timp împreună.

De ce nu-mi povestești niciodată despre tine? Eu știu totul, dar vreau să ascult și versiunea ta. Cum a fost la serviciu? Cum te mai înțelegi cu familia ta? Ce încercări sau provocări sunt în viața ta? Ce dorințe ai? Pentru ce ești recunoscător? Te doare ceva? Ai nevoie de vindecare? Spune-mi, Eu te ascult! Știi cum se numește această comunicare? Rugăciune! Nu vrei să încerci?

Dar acum, vreau Eu, Tatăl tău ceresc, să îți transmit câteva gânduri, gândurile lui Dumnezeu pentru copilul Său, gânduri bune, de pace, prin care vreau să îți amintesc că nu ești și nu vei fi niciodată singur pe Pământ. Eu sunt la o rugăciune distanță! Când te simți abandonat, vorbește-mi. Când suferi, când ești bolnav, când ești nesigur, vorbește-mi. Când nu cunoști care este calea cea mai bună de urmat, vorbește-mi. Cere-mi înțelepciune, vindecare, lumină pe a ta cale. Să nu te rușinezi de Mine. Dacă ai greșit și îți pare rău, Eu te iert. Dacă vrei să te schimbi, eu îți dau putere. Harul Meu te desăvârșește. Singur nu vei putea face nimic, dar, alături de Mine, nimic nu îți stă împotriva.

Prin Mine, copilul Meu iubit, totul e posibil! Învață să crezi. Știu că poate ai fost deseori dezamăgit de oameni, dar Eu îți promit că nu te voi dezamăgi niciodată. Asta nu înseamnă că vei primi tot ceea ce vei dori dacă acel «tot» nu este spre binele tău. Tu crezi că știi ce e mai bine pentru tine, dar ai încredere

că nimeni nu știe mai bine decât Mine ce este spre binele tău. Eu te iubesc și promisiunile mele nu sunt doar pentru ceea ce înseamnă viața pe Pământ, ci și pentru veșnicie, o veșnicie cu Mine, în Împărăția unde nu vor fi lacrimi și dezamăgiri, ci o continuă stare de pace și fericire, pe care mi-aș dori să începi să o trăiești de acum.

Această stare nu îți va fi dăruită de bani, putere, statut, prietenii lumești, superficiale, ci de prietenia cu Mine. Acolo unde Te pot eu așeza, nu te poate așeza nimeni altcineva. Tu meriți mai mult decât țărână, meriți Cerul. Meriți bogății duhovnicești. Cu Mine, le primești.

Eu îți dăruiesc viitorul și nădejdea. Acestea sunt gândurile Mele pentru tine, copilul Meu iubit. Tu ce gânduri dorești să împărtășești cu Mine? Îți dau întâlnire în rugăciune!

Cu dragoste,

Tata”

Evenimente

GABRIELA ȘERBAN

La Bocșa au fost celebrați cei peste 100 de ani de mărturie baptistă

În data de 31 iulie 2022, la Biserica Creștină Baptistă „Harul” din Bocșa Vasiova, într-un cadru festiv, au fost celebrați cei 102 ani de mărturie baptistă la Bocșa.

În anul 1920 au luat ființă concomitent, la Bocșa Vasiova și la Bocșa Română, Bisericele Creștine Baptiste, prin stabilirea unor familii de credincioși bapțiști în această zonă.

Chiar de la înființarea bisericilor din Bocșa, credincioșii s-au lovit de greutate, datorită prigoanei dezlănțuite împotriva bapțiștilor. În pofida tuturor umilințelor și greutăților la care au fost supuși, aceștia au rezistat, iar lucrarea lui Dumnezeu a continuat și Evanghelia a fost propovăduită.

Iată că, astăzi, la 102 ani de la înființarea Bisericilor Baptiste din Bocșa, credincioși din țară și străinătate au venit să se bucure împreună, să se roage și să cânte împreună, să mulțumescă împreună lui Dumnezeu pentru acești peste o sută de ani de mărturie baptistă la Bocșa.

La eveniment au participat oficialități locale și județene, iar primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, a adresat calde și frumoase cuvinte fraților creștini și a oferit o plachetă omagială, o Diplomă de Cinstire, pastorului Ilie Tinco.

Cântecele înălțătoare, predicile emoționante, cuvintele de salut și urările de bine, venite din toate colțurile lumii, au făcut din întâlnirea în rugăciune de la Biserica Baptistă din Bocșa Vasiova o adevărată sărbătoare, un veritabil eveniment de celebrare, dar și de aducere aminte și speranță ca lucrurile urâte și prigoana să nu se mai repete vreodată.

Menționăm că acest eveniment era programat pentru luna aprilie 2020, dar, din pricina pandemiei, a fost amânat, iar în 31 iulie 2022 a fost înfăptuit.

GABRIELA ȘERBAN

„Promovăm Cartea, Filmul și Ținutul Natal” „Bocșa Film Festival” s-a încheiat!

Duminică, 17 iulie 2022, pe Insula „Paradis” de la Bocșa Izvor, s-a încheiat cea de-a doua ediție a Festivalului de Film „Bocșa Film Festival”.

Timp de patru zile orașul Bocșa a fost în sărbătoare! O sărbătoare a cărții, o sărbătoare a oamenilor de cultură și de condei, o sărbătoare a celor care iubesc natura, literatura și filmul!

Cea de-a II-a ediție a Festivalului de Film de la Bocșa s-a desfășurat sub motto-ul „Promovăm Cartea, Filmul și Ținutul Natal”, organizatorii dorind să îmbine armonios literatura și filmul, arta cinematografică și alte arte.

În același timp, s-a dorit promovarea orașului, a zonelor turistice și de agrement, precum și a oamenilor de seamă din Bocșa de ieri și de azi.

Evenimentul a debutat joi, 14 iulie 2022, în sala de festivități a Primăriei Orașului Bocșa, deschiderea evenimentului aparținând primarului orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, și regizorului Ioan Cărmăzan.

Scriitori din Timișoara, Reșița, Lugoj și Bocșa au fost invitați pentru a-și prezenta cărțile, editurile și revistele, precum și diversele proiecte culturale. Iar punctul forte al evenimentului a fost întâlnirea cu maestrul Ioan Cărmăzan și cărțile acestuia!¹

Au răspuns invitației scriitori importanți și dragi prieteni ai bibliotecii bocșene: *Nina Ceranu* (Timișoara) a prezentat Editura „Eubeea”, dar și volumele „Clubului de la Timișoara” în care semnează o serie de scriitori timișoreni coordonați de bagheta magică a regizorului *Ioan Cărmăzan* (București)²; de asemenea, scriitoarea *Nina Ceranu* a ales câteva dintre volumele proprii, însă cel mai „discutat” a fost romanul „*Cele trei fețe ale orașului*”³, la acesta făcând trimitere și *Maria Nițu*, dar și *Rodica Pop*.

Scriitorul *Vasile Bogdan* (Timișoara), unul dintre cei mai apropiați timișoreni de Bocșa, și-a prezentat atât cărțile, cât și proiectele editoriale care, evident, nu ocolesc acest mirific oraș de pe Bârzava. *Vasile Bogdan* a vorbit despre proiectul „*Jurnalele lui Tata Oancea*” pregătind cel de-al V-lea volum, și-a prezentat cel mai recent roman intitulat „*Cumpăna*”⁴; a prezentat volumul „*Roțile curajului*”, dedicat lui *Vasile Stoica*...⁵, precum și cel de-al doilea volum al mamei sale, *Margareta Bogdan*.⁶

Profesorul și prozatorul *Titus Suciu* (Timișoara) a depănat amintiri legate de Bocșa, orașul tinereții sale, și a recitat „*Șapte... pentru alintul Alenei*”⁷. La fel a procedat și muzicologul *Constantin-Tufan Stan* (Lugoj), bocșeanul căsătorit la Belint și trăitor la Lugoj, care a povestit, alături de colegul său *Ioan Cărmăzan*, amintiri din Bocșa de altădată. De asemenea, cercetătorul

Constantin-Tufan Stan a adus în atenția publicului prezent familia *Bredicenilor*, o carte⁸ care face parte din categoria restituirilor biografice ale unor personalități care au jucat un esențial rol politic și cultural în Banatul secolelor XIX-XX.

Excepționale au fost intervențiile scriitoarelor *Manolita Dragomir-Filimonescu* (Timișoara) și *Rodica Pop* (Timișoara), precum și prezentările *Marii Nițu* (Timișoara), una dintre cele mai talentate realizatoare de cronică literară, un critic care, după cum scria maestrul *Cornel Ungureanu*, „cartografiază cu acuratețe literatura din imediata apropiere, e un cărturar mobil, interesat de document, de confesiune, de paginile uitate ale provinciei literare.”⁹

De asemenea, *Maria Nițu* a recitat din cel mai recent volum de versuri care-i poartă semnătura, introducând publicul, cu sensibilitate și talent, în „sertarul umbrei”.¹⁰

Încântătoare a fost, și de această dată, poeta *Silvia C. Negru* (Timișoara), o prezență vie și dinamică, o voce distinctă care, după cum scria *Gheorghe Secheșan*, „construiește un spațiu poetic amplu, un tărâm imaginar mito-poetic propriu, în care aduce la rang de zeități și instanțe divine absolute, sentimente proprii, gânduri, idei.”¹¹

Silvia C. Negru și-a prezentat câteva cărți de poezie – *Flacăra cu trup de gând* (Timișoara: David Press Print, 2021) și *Carte ce-o deschizi cu inima: antologie de poezii pentru copii* (Timișoara: Eurobit, 2021) – iar surpriza a fost cel mai recent volum care-i poartă semnătura și care este o antologie de proză scurtă și povestiri, prefăcută de conf. univ. dr. *Otilia Sârbu: Pașii Nereidei* (Timișoara: David Press Print, 2022).

Doamna prof. *Irina Goanță* (Liebling/Timișoara) a acceptat invitația bibliotecii bocșene și, însoțită de prof. *Nicoleta Mărghitaș*, a participat la evenimentul din 14 iulie 2022 de la Bocșa prezentând două volume recente: *Liebling înainte*

Evenimente

de finală (Timișoara: David Press Print, 2020) și *Tradiții, Arte și Literatură - vol VII* (Timișoara: David Press Print, 2021). Ca excepțională susținătoare și succesoare a muncii profesorului și scriitorului Ștefan Goanță, Irina Goanță desfășoară o extraordinară activitate cultural-editorială prin Fundația Ateneul Cultural „Ștefan Goanță”. De altfel, Simpozionul Național de Literatură și Arte „Colocviile de la Liebling: Convergențe culturale” a devenit un eveniment cu tradiție, în acest an urmând a se desfășura cea de-a XII-a ediție.

Remarcabilă a fost și prezentarea cărții *„Arhanghelul” din Birda. 10 ani în slujba comunității parohiale*, coordonatorul volumului, preot dr. Valentin Bugariu (Birda, Timiș), susținând un expozeu elevat și interesant cu privire la activitatea culturală ca misiune a slujitorilor Domnului, precum și cu privire la propovăduirea Bisericii prin intermediul presei scrise.

Pentru că în data de 14 iulie este sărbătorită și în instituțiile de cultură din România Ziua Franței, întâlnirea de la Bocșa s-a încheiat cu versuri recitate în limba franceză de frumoasa și talentata Manolita Dragomir-Filimonescu, o poetă sensibilă și o excepțională traducătoare de limbă franceză. De asemenea, a fost prezentată revista *L'agora*, revista Societății Poetilor Francezi la un număr aniversar – 100 -, precum și un volum de versuri al unei poete din Japonia – Shizue Ogawa. *Un suflet la joacă*. Timișoara: ArTPress, 2015 – volum realizat după o ediție franceză, în traducerea Manolitei Dragomir-Filimonescu.

Ziua de 15 iulie 2022 a debutat tot cu o întâlnire a oamenilor cărții alături de publicații, volume, reviste și proiecte cultural-editoriale din Reșița, Timișoara, Lugoj, Anina și Bocșa.

Cea care a deschis seria evenimentelor din ziua de vineri, 15 iulie, a fost Doamna Culturii Cărașene, dr. Ada D. Cruceanu Chiseliță (Reșița), cea care, după o excepțională incursiune în istoria Bocșei culturale și industriale, a prezentat cel mai recent număr al revistei *„Reflex”* (An XXIII (serie nouă), nr. 1 – 6 (256-261) – ianuarie – iunie 2022), revista de artă, cultură și civilizație a județului Caraș-Severin. De asemenea, Ada D. Cruceanu a făcut referire la volumele

Doinei Gârboni și Ana Kremm, precum și la cărțile jurnalistului-scriitor Victor Nafiru.

Astfel, „microfonul” a fost transmis, într-un fel sau altul, spre Victor Nafiru (Reșița) și cele două volume supuse atenției publicului de la Bocșa: romanul *„Boschetarul”* (Timișoara: Gordian, 2017), postfațat de Ada D. Cruceanu și clasificat ca fiind cel mai bun dintre cele șapte cărți scrise de Victor Nafiru până acum, și *„Președinte în derivă”*, o carte de „pamflete de citit dimineața la cafea”.¹²

Tot în cadrul acestui eveniment au fost prezentate volumele talentatelor surori dascălițe Ana Kremm și Doina Gârboni.

Prof. Ana Kremm (Reșița) este o voce tot mai prezentă atunci când vorbim despre evenimentele literare de la Bocșa și Reșița. Domnia sa a dovedit în timp că poate fi nu doar un valoros poet¹³, ci și un veritabil critic literar, iar cronicile cărților, pe care le citește și consemnează, se regăsesc în pagini de ziare și reviste. De curând, datorită editorului Gheorghe Jurma, acestea s-au adunat într-un volum intitulat sugestiv *Descifrând cărți* sau *Lecturi cu creionul în mână*.¹⁴

Prof. Doina Gârboni (Bocșa) a îndrăznit să-și publice versurile destul de târziu și, evident, a cerut opinia criticului Ada D. Cruceanu și a acceptat încurajările surorii sale, Ana Kremm.¹⁵ De astă dată, Doina Gârboni și-a prezentat volumul *Tăcerea din cuvinte*, o plachetă de versuri postfațată de Ada D. Cruceanu și apărută sub egida revistei „Reflex” (Reșița, 2018), autoarea mărturisind cu emoție: „Mi-am confiscat propria viață adunând de pe calea ei cioburi colorate pentru a întruchipa un tablou mărginit de o ramă. L-am atârnat într-un

loc, semănând a casă, cu un singur perete.”

Rămânând în același registru al oamenilor cărții cu rădăcini la Duleu, trecerea la o nouă carte și un nou autor a fost la-ndemână, Ana Kremm fiind cea care a făcut trimiterea la Gheorghe Ioanovici de Duleu și Valea Mare și la cei 200 de ani de la nașterea acestuia marcați, într-un fel sau altul, în anul 2021. Așadar, în modul cel mai firesc s-a trecut la prezentarea volumului realizat de *Ioan Moisa* (Reșița) și dedicat memoriei personalității Gheorghe Ioanovici de Duleu și Valea Mare la 200 de ani de la naștere.¹⁶

Volumul a fost prezentat de scriitorul și editorul *Gheorghe Jurma* (Reșița), precum și de prof. Ana Kremm și istoricul Mihai Vișan, autorului *Ioan Moisa* revenindu-i misiunea de a explica, de a merge pe firul acestei importante operații de recuperare a unor documente, studii, cercetări, pentru a-l repune în valoare pe omul politic, academicianul Gheorghe Ioanovici, personalitate de seamă a Banatului, care în perioada 1865 – 1881 a fost deputat al circumscripției electorale Bocșa în parlamentul maghiar de la Pesta.

Tot criticului și editorului *Gheorghe Jurma* i-a revenit frumoasa misiune de a-i prezenta pe poeții *Iulian Barbu* și *Nicolae Sârbu*.

Iulian Barbu (Reșița) este unul dintre cei mai harnici și talentați scriitori ai Reșiței, un fidel și important colaborator atât al revistei „Bocșa culturală”, cât și al multor alte reviste din Banat și din țară. Volumul prezentat la Bocșa a fost cel intitulat atât de frumos „*Raiul de acasă*”¹⁷, volum din care *Iulian Barbu* a recitat câteva poezii care trimit deopotrivă la ținutul natal, cât și, după cum spunea *Gheorghe Jurma*, la „opțiunea poetică a visului mereu înălțat spre Poezie.”

Nicolae Sârbu (Reșița), important scriitor român, jurnalist, poet și manager cultural, un obișnuit al evenimentelor de la Bocșa, de astă dată a ales să prezinte un volum omagial, un volum care a văzut lumina tiparului când *Nicolae Sârbu* aniversa 75 de ani de viață. „*Cum am ajuns conte de Ohaba*”¹⁸ este o carte care înmănușează texte apărute de-a lungul vremii în diverse publicații. Sau, cum ar spune, poetic, autorul: „...depun în fața cititorilor și în azapiana «bocceluță cu plăpânde» a timpului, aceste mărturii din viața-mi de hârtie. Într-un fel de bildungsroman spiritual, cu bucuriile și dramele lui. Drept care fac această mărturisire, cum aș murmura o rugăciune privind spre cerul Ohăbii.”

Veniți special pentru evenimentul din 15 iulie 2022, scriitorii *Daniel Luca*, *Nicolae Toma* și *Camelia Monica Cornea* și-au prezentat cele mai recente apariții editoriale, dar și activitatea și proiectele culturale.

Daniel Luca (Timișoara), bibliotecar, doctor în filologie, scriitor și editor, drag prieten al bibliotecii bocșene și al revistei „Bocșa culturală”, și-a prezentat cu mândrie Editura „Castrum de Thymes” de la Giroc, precum și cele mai recente cărți sub semnătură proprie: „*Recuperarea umbrei*”¹⁹ (versuri) și, tot un volum de versuri realizat în colaborare cu *Adela Conciu* – „*Iubire cu gust de mir*” – volum prefăcut de *Ioan Romeo Roșianu* și postfațat de *Daniel Marian*.²⁰

Poetul și jurnalistul *Nicolae Toma* (Timișoara) a recitat din versurile proprii apărute în câteva volume, de asemenea și-a prezentat „*Foaia Săcoșană*”, un periodic al comunității din Sacoșul Mare, afiliat Asociației Publiciștilor Presei Rurale în Banat.

Prezenți la eveniment, poeții *Ion Reșinaru* (Anina) și *Costel Simedrea* (Reșița) au încântat publicul printr-un recital poetic, iar *Mihai Chiper* (Anina) și-a prezentat cel mai recent număr al revistei „*Arcadia*”.

Bocșeanul *Remus Marcel Humă*, un pasionat al literaturii dialectale, el însuși cochetând cu scriitura în grai, a dorit să aducă în atenția participanților și spiritul lui *Tata Oancea*, recitând câteva versuri proprii în grai bănățean, iar muzicologul *Constantin-Tufan Stan* (Lugoj) a reamintit apariția volumului „*Ioan Vidu: Creația literară*” – o culegere de studii, articole, amintiri, discursuri, pamflete și eseuri întocmită de *Viorel Cosma* – o ediție adăugită și îngrijită de *Constantin-Tufan Stan* (Timișoara: Eurostampa, 2019).

Începând cu orele 21.00, în 15 iulie 2022, pe *Insula „Paradis”* de la Bocșa Izvor, în prezența regizorului *Ioan Cărmăzan*, primarul orașului Bocșa, dr. *Mirel Patriciu Pascu*, alături de *Ioan Cojocariu* și *Gabriela Șerban*, a dat startul celei de-a II-a ediții a Festivalului de Film de la Bocșa – „Bocșa Film Festival” – o ediție care s-a derulat sub motto-ul „Promovăm Cartea, Filmul și Ținutul Natal!”

Iubitorii de film au putut viziona un scurtmetraj intitulat „*Negustorul de amintiri*”, realizat în anul 2009 la Bocșa de regizorul *Ioan Cărmăzan*; filmul a fost proiectat *In memoriam Valentin Uritescu*, deoarece rolul principal este jucat de regretatul actor; cel de-al doilea film a fost o surpriză pentru publicul de la Bocșa. La invitația organizatorilor, tânărul regizor *Bogdan Dunăreanu*, absolvent al Universității din Essex, Anglia, și-a prezentat lucrarea de licență, un film artistic intitulat „*Weekend*”. Seara s-a încheiat cu un film artistic românesc de colecție, o comedie din seria „B.D.-urilor” (Brigada Diverse) – „*B.D. la munte și la mare*”, un film de 102 minute, din 1971, în regia lui *Mircea Drăgan*, avându-i în rolurile

principale pe regretații actori: Dem Rădulescu, Toma Caragiu, Iurie Darie, Puiu Călinescu și Jean Constantin.

Debutul Festivalului de Film de la Bocșa a fost unul cu succes, Insula „Paradis” fremătând de lume, oameni tineri sau mai puțin tineri au ales să se bucure de peisaj, de film și, evident, de întâlnirea cu Ioan Cărmăzan. Însă răcoarea serii, frigul neașteptat de puternic, i-a gonit spre casă, de sfârșitul proiecțiilor bucurându-se foarte puțini curajoși.

Sâmbătă, 16 iulie 2022, întâlnirea cu scriitorul *Erwin Josef Țigla* (Reșița) a fost una extrem de intimă. O putem cataloga precum o întâlnire de lucru deoarece, împreună cu dl. primar Mirel Patriciu Pascu și cei câțiva foarte puțini participanți, am discutat și am pus la cale proiecte cultural-editoriale pe care le putem realiza împreună. Dincolo de toate, a fost o întâlnire necesară, care, cu siguranță, va avea continuitate și rezultate mulțumitoare.

Seara a fost prezentat un documentar semnat de Vasile Bogdan și Diana Trocmaier de la TVR Timișoara, care-l are în prim-plan pe sculptorul *Tiberiu Bottlik*. „*Culorile singurătății*” este documentarul care prezintă personalitatea și arta artistului plastic bocșean, Tiberiu Bottlik, iar filmul s-a bucurat de succes.

Proiecția de film a continuat cu 88 de minute de comedie românească realizată în anul 1983 de

regizorul Virgil Calotescu – „*Buletin de București*”, în rolurile principale fiind mari actori români precum Mircea Diaconu, Catrinel Dumitrescu, Octavian Cotescu sau Draga Olteanu-Matei.

Ultima seară a Festivalului de Film de la Bocșa a fost dedicată, într-un fel, memoriei artistului plastic bocșean Viorel Coțoiu, prima proiecție din seara de 17 iulie 2022 fiind un reportaj *In memoriam Viorel Coțoiu*, realizat de Vasile Bogdan de la TVR Timișoara în anul 2010, acasă la artistul plastic.

Cea de-a II-a ediție „Bocșa Film Festival” 2022 s-a încheiat cu proiecția filmului artistic de 87 minute, din 1976, „*Mere roșii*”, în regia lui Alexandru Tatos, avându-i în rolurile principale pe îndrăgiții actori Mircea Diaconu și Carmen Galin, un film de colecție.

Așadar, cea de-a II-a ediție a Festivalului de Film de la Bocșa s-a încheiat cu succes! Evident, întotdeauna există loc de mai bine! Și noi recunoaștem că putea fi și mai bine. Însă, calculate la rece plusurile și minusurile acestei ediții putem afirma că cele bune au fost mai multe decât cele slabe. Altfel spus, noi am oferit din suflet acest eveniment complex, iar cei care au știut să-l primească s-au bucurat de el și l-au apreciat!

Evenimentul a fost organizat de Biblioteca Orașenească „Tata Oancea” și primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, cu sprijinul Serviciilor Primăriei Orașului Bocșa și în parteneriat cu Uniunea Autorilor și Realizatorilor de Film din România, Casa de Cultură „George Suru” din Caransebeș și Asociația Dacin Sara București.

Se cuvin mulțumiri tuturor celor care, într-un fel sau altul, au sprijinit organizarea celor patru zile de evenimente: mulțumiri Doamnei Anca Pascu pentru toată munca depusă în amenajarea spațiului de proiecție, mulțumiri Domnului Mircea Rămneanu pentru voluntariatul din cele patru zile; mulțumiri muncitorilor de la SPG și celor doi vrednici coordonatori: Daniel Nechita și Ilie Brancu; evident, mulțumiri colegilor Maria Purdea, Tiberiu Șerban și Cristian Purdea și mulțumiri tuturor participanților, de aproape și de mai departe, iar celor care au înfruntat frigul și ne-au fost alături pe Insula „Paradis” seară de seară, mulțumiri infinite!

Note

¹ Ioan Cărmăzan. *Filmul nepot al Renașterii. Artă regiei de film*. București: Editura Universitară, 2011.

² Vasile Bogdan. *Descifrând codul Cărmăzan*. Timișoara:

Editura Eubeea, 2018.

³ Nina Ceranu. *Cele trei fețe ale orașului*. Timișoara: Eubeea, 2021.

⁴ Vasile Bogdan. *Cumpăna*. Reșița: TIM, 2021.

⁵ Vasile Bogdan. *Roțile curajului. Vasile Stoica, primul în istoria omenirii, singur, în jurul lumii, în fotoliu rulant*. Timișoara: David Press Print, 2021.

⁶ Margareta Bogdan. *Viața pe muchie de cuțit*. Timișoara: David Press Print, 2022.

⁷ Titus Suciu. *Șoapte... pentru alintul Alenei*. Timișoara: Eubeea, 2022.

⁸ Constantin-Tufan Stan. *Bredicenii: studii și articole*. Timișoara: Eurostamp, 2021.

⁹ Maria Nițu. *Sesiune de autografe*. București: Palimpsest, 2010 și Maria Nițu. *Lecturi la fileu*. Timișoara: Eubeea, 2007.

¹⁰ Maria Nițu. *În sertarul umbrei*. București: Semne, 2020.

¹¹ Silvia C. Negru. *Poeme în Andoria*. Timișoara: David Press Print, 2019.

¹² Victor Nafiru. *S.O.S. Președinte în derivă*: pamflete de citit dimineața la cafea! București: Editura U.Z.P. R., 2021.

¹³ Ana Kremm. *Rădăcini de poem*. Reșița: Banatul Montan, 2022.

¹⁴ Ana Kremm. *Descifrând cărți sau Lecturi cu creionul în mână*. Reșița: TIM, 2022.

¹⁵ Doina Gârboni. *Dincolo de tăcere*. Timișoara, 2014.

¹⁶ Ioan Moisa. *Gheorghe Ioanovici de Duleu și Valea Mare. 200 de ani de la naștere*. Reșița: TIM, 2021 (Bocșa – istorie și cultură; 57)

¹⁷ Iulian Barbu. *Raiul de acasă*. Reșița: TIM, 2021.

¹⁸ Nicolae Sârbu. *Cum am ajuns „Conte de Ohaba”*. Reșița: TIM, 2020.

¹⁹ Daniel Luca. *Recuperarea umbrei*. Giroc: Castrum de Thymes, 2022.

²⁰ Daniel Luca și Adela Conciu. *Iubire cu gust de mir*. Giroc: Castrum de Thymes

Consiliul Local
Bocșa

Casa Orașenească
de Cultură Bocșa

Primarul orașului Bocșa
Mirel Patriciu Pascu

CU SPRIJINUL
Bisericii ortodoxe române cu hramul „Nașterea Maicii Domnului” din Vasiova

VĂ INVITĂ LA
„RUGA DE LA VASIOVA”
JOI 8 SEPTEMBRIE 2022, ORA 18,00

PROGRAM
ORA 18,00 – SPECTACOL ANSAMBLUL „BOCȘANA”
ORA 19,00 – 23,00 – MUZICĂ, JOC ȘI VOIE BUNĂ CU FORMAȚIA
„NOVA MUSIC”
SI SOLIȘTII VOCALI:
STANA STEPANESCU ȘI MARIA HURDUZEU
VĂ AȘTEPTĂM CU DRAG
ÎN CURTEA BISERICII ORTODOXE ROMÂNE DIN VASIOVA!
INTRAREA LIBERĂ

Ne pregătim de tradiționala Rugă de la Vasiova!... 8 septembrie, zi de mare sărbătoare - Nașterea Maicii Domnului - o vom cinsti prin rugăciune, cultură și divertisment! La Hramul Bisericii din Vasiova ne vom închina în Rugăciune; apoi, după doi ani de pandemie, îl vom întâlni din nou pe scriitorul Adrian Georgescu (București) și-i vom prezenta cărțile; iar seara vom dansa alături de tinerii de la Ansamblul „Bocșana” și ne vom bucura de interpreți cunoscuți precum Stana Stepanescu și Maria Hurduzeu!

Dacă în 29 august ni l-am amintit pe Tata Oancea la ziua lui de naștere, azi ni-l amintim pentru poezia în grai bănățean „Ruga dî la Vasiova” și, din această luuungă poezie, vom consemna doar versurile de început:

**„La Sânta Mărie mică, năince dă Dzâua Crușii
Când să coașie cucurudzu și scutur românii nușii,
După străvechiuri zăcoanie își serbează ruga satul,
Tare mândră și frumoasă, cum nu-i alta-n tăt Banatu.”...**

Mulțumim primarului orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, pentru reînvierea și păstrarea tradiției de la Vasiova, satul lui Tata Oancea, satul revistei „Vasiova”, satul corului „Doina” și al dirijorului Aureliu Novac, satul pictorului bisericesc Filip Matei și al nașterii compozitorului Zeno Vancea! - satul de ieri devenit astăzi cartier al orașului Bocșa!

Mulțumim tuturor celor care înțeleg importanța păstrării tradiției și a promovării valorilor autentice! Iar, fără CARTE, nu se poate!...

Deci, nu uitați, în 8 septembrie vă așteptăm alături de noi! Să ne bucurăm împreună de Ruga de la Vasiova!

Evenimente

GABRIELA ȘERBAN

Ansamblul „Bocșana” i-a fost alături Valeriei Arnăutu la „Gazda Favorită”!

În data de 2 iulie 2022, VALERIA ARNĂUTU, una dintre cele mai îndrăgite interprete de muzică populară din Banat, a împlinit o frumoasă vârstă!

Cu acest prilej, una dintre televiziunile de nișă din România i-a organizat un spectacol aniversar, în cadrul căruia Doamna Valeria Arnăutu și-a invitat prieteni din toată țara.

Astfel că, în 8 iulie 2022, o parte din Ansamblul „Bocșana”, alături de instructorii profesori Octavian Peptenar și Ilia Ciurcia, dar și alături de prieteni ai sărbătoritei precum Gabriela Șerban și Mirel Patriciu Pascu, primarul orașului Bocșa, au fost invitați în platoul Favorit TV pentru a participa la emisiunea „Gazda Favorită”, emisiune dedicată Valeriei Arnăutu la ceas aniversar.

Dacă în urmă cu zece ani Valeria Arnăutu a fost aniversată și la Bocșa, în cadrul Festivalului Concurs de Folclor „Aurelia Fătu Răduțu”, iar primarul Mirel Patriciu Pascu i-a înmănat o plachetă aniversară chiar la Bocșa, iată că, de astă dată, acest eveniment s-a întâmplat la București, în cadrul unei emisiuni TV, emisiune prezentată de tinerii interpreți de folclor Raluca Diaconu și Ionică Moroșanu.

A fost un moment frumos și emoționant deoarece doamna Valeria Arnăutu nu este doar una dintre prietenele Bocșei, ci și un interpret de folclor îndrăgit și instruit, educat și iubitor de carte și tradiție; un veritabil colaborator al Bocșei culturale!

Și de această dată Ansamblul „Bocșana” a fost la înălțime! Tinerii dansatori au deschis și au închis emisiunea cu frumoasele dansuri din Banat și s-au bucurat de aprecierea tuturor interpreților prezenți! Au reprezentat Bocșa cu bucurie, cu fală și cu mare cinste!

Mulțumim pentru invitație Doamnei Valeria Arnăutu și mulțumim Domnului Primar, Mirel Patriciu Pascu, pentru că a făcut posibilă această participare în studioul bucureștean!

Au fost momente extraordinare, a fost o seară de poveste care s-a putut viziona și joi seara, în 14 iulie 2022, de la ora 19.00, pe canalul Favorit TV.

MELENTINA COSTA

Gheorghe Rusu

S-a născut în data de 9.02. 1942 în București, dar studiile elementare și liceale le-a efectuat în localitatea Bocșa, județul Caraș-Severin.

Pasionat de studiul tainelor naturii și dornic de perfecționare intelectuală, a absolvit în anul 1962 Facultatea de Științe Naturale și Agricole din cadrul Institutului Pedagogic cu durată de trei ani, iar în anul 1968 Facultatea de Biologie din cadrul Universității Babeș Bolyai din Cluj-Napoca.

Tânăr dascăl în Bocșa, la Școala cu clasele I-VIII nr. 3, datorită calităților dovedite în primul an de activitate, este numit director al acestei școli. În această funcție s-a remarcat prin organizarea tarafului școlii, taraf care în 1964 a ocupat locul III pe țară la Festivalul Național al Formațiilor Artistice Școlare, performanță pentru care școala a primit felicitări scrise din partea ministrului învățământului din acea perioadă. Din taraf a făcut parte și actualul profesor și virtuos al țambalului, Mircea Ardelean din Giroc.

Profesor la Liceul real-umanist din Bocșa, Gheorghe Rusu desfășoară o activitate didactică susținută, beneficiarii acesteia, elevii, devenind peste ani medici, ingineri, farmaciști, juriști, economiști și profesori.

În anul 1976 ocupă, prin concurs, catedra de biologie la Liceul Industrial nr. 8 (construcții – Timișoara), iar în perioada 1982 – 1987 îndeplinește funcția de director adjunct executiv al acestui liceu.

În anul 1978 obține gradul I în învățământ cu o lucrare în domeniul educației pentru sănătate, lucrare ce a fost publicată sub egida Institutului de Perfecționare a Personalului Didactic din Timișoara. Lucrarea își păstrează actualitatea condițiilor în care educația pentru sănătate este una dintre directivele UE privind învățământul.

Pentru meritele sale i-a fost acordată distincția și medalia „Profesor evidențiat”. Din 1987 până în anul 2002 este încadrat la Inspectoratul Școlar al Județului Timiș, ca inspector școlar pentru științe tehnice și agricole, pentru instruirea practică, iar ulterior, ca inspector școlar pentru evidența personalului didactic. În calitate de inspector școlar a contribuit la încadrarea instituțiilor preuniversitare conform reformei învățământului de după 1989, dar nu numai prin aplicarea legii, ci și cu sufletul, cu o vorbă bună, căutând să înțeleagă nevoia care l-a adus la dânsul

în birou pe fiecare coleg, dascăl, director de școală sau părinte.

Între anii 2002 – 2004 îl regăsim ca profesor de biologie la o instituție fanion a învățământului românesc, Colegiul Național Bănățean Timișoara, de unde, în iulie 2004, a ieșit la pensie. Pentru întreaga activitate i-a fost conferită „Medalia de merit” a Colegiului Bănățean.

În activitatea didactică desfășurată de-a lungul a 42 de ani, atât ca profesor, cât și ca director, a contribuit la formarea capacității de muncă intelectuală, bazată pe gândire și sistematizare a multor serii de elevi și studenți în cadrul orelor de practică pedagogică.

Pe linia logicii disciplinelor biologice, prin concursuri școlare și pregătire suplimentară, a contribuit la orientarea profesională a peste 20 de medici, 5 farmaciști, 6 ingineri agronomi și zootehniști, 3 profesori de biologie.

Cu modestia caracteristică, dar și cu mândrie, afirmă că activitatea sa profesională nu ar fi cunoscut rezultatele amintite anterior dacă nu ar fi avut alături pe soția sa și dacă nu ar fi trăit și locuit în comuna Giroc, primăria asigurându-le locuitorilor securitatea socială necesară progresului intelectual și un standard de viață comparabil cu cel din orașul vecin, Timișoara.

(material apărut în volumul „Cărășeni de neuitat” partea a XXXV-a, al autorului Constantin C. Falcă, apărut la Editura Eurostampa din Timișoara în anul 2018)

Un moment din trecutul învățământului bocșean

În septembrie, anul acesta, se împlinesc 60 (șaizeci) de ani de la înființarea cursurilor gimnaziale de la Școala cu cls. I – VIII Nr. 3 Bocșa, școală situată în cartierul Măgura - după cum amintește d-na Marcela Constantinescu – Chitescu în lucrarea „Cărășeni de neuitat”, partea a XVIII-a, învățătoare titulară la Școala generală nr.3 din cartierul Măgura între anii 1955 - 1958, alături de învățătorul Cărmăzan Ion (tatăl regizorului, scriitorului și profesorului Nuțu Cărmăzan, cetățean de onoare al orașului Bocșa) și Căzan Ecaterina, cărora li s-a alăturat apoi învățătorul Dalea Iosif, care peste câțiva ani a absolvit facultatea de biologie și a devenit directorul școlii.

În anul 1956 a început construcția noii școli în cartierul Măgura, care a fost finalizată și inaugurată în anul 1958. Clădirea modernă, spațioasă și luminoasă, avea patru săli de clasă, sală profesorală, sală pentru material didactic, grup sanitar și magazie pentru lemne.

Cum numărul copiilor din cartier a crescut, având în vedere și distanța mare până la școala de centru (Liceul Bocșa), precum și faptul că exista noua construcție, ce permitea buna desfășurare a cursurilor școlare, conducerea orașului a hotărât înființarea ciclului gimnazial începând cu anul școlar 1962 – 1963.

În conducerea orașului, primar / președinte al Sfatului Popular era Doicean Ion, secretar Novac

**Familia prof. Rusu și un fost elev al lor:
Tiberiu Șerban**

Carol, secretar de partid Damian Vasile, directorul liceului Manta Virgil, directori adjuncți Remelei Ioan, Hettman Iosif și Trăilă Nicolae.

Școala a fost încadrată cu doi absolvenți ai învățământului superior, prof. Suciș Titus, care a fost numit și directorul școlii și care a predat matematică și educația fizică, și prof. Rusu Gheorghe, specializarea biologie, care însă, în primul an, pentru a-și completa catedra, a mai predat și celelalte discipline la nou înființata clasă a V-a (limba română, limba rusă, desen, lucrări practice, caligrafie), fiind și dirigintele acestei clase.

De la înălțimea celor șase decenii care au trecut de la înființarea primei clase gimnaziale, fostul diriginte, acum trecut de venerabila vârstă de 80 de ani, rememorează catalogul acestei prime clase, amintind în dreptul unor nume și porecla, dar și cum s-au realizat în viață :

1. Bubulescu Ana
2. Bubulescu Nicolae – șofer
3. Cega Elena
4. Dumitru Alexa I – Dila
5. Dumitru AlexaII- Ghera
6. Dumitru Florica
7. Dumitru Mihai – Ciulu – telefonist
8. Dumitru Ilie – decedat
9. Dumitru Vasile I – Bociu
10. Dumitru Vasile II Bușulete
11. Ciucă Nicolae
12. Gheorghe Vasile – Piticu
13. Gruia Constantin – contrabasist
14. Dobrescu Ioan pădurar, administrator
cabana Smida, pensionar
15. Mărășescu Rozalia – Zica- gestionară
16. Mărășescu Ion
17. Pau Vasile – acordeonist
18. Radu Vasile – acordeonist
19. Radu Mărioara
20. Savu Gheorghe – Aladin
21. Stan Ioan
22. Sever Mărioara – Marica
23. Tismănariu Stela
24. Turcin Maria – moașă
25. Vasile Mihai – Măță- ing. mecanic-
U.V.Arad
26. Vasile Alexa – Viorel – acordeonist
27. Vasile Adela - asistentă medicală
28. Vasuț Maria

În primul an de activitate al noii școli gimnaziale, școala a fost încadrată astfel : director – Suciș Titus; diriginte cls. a V-a – Rusu Gheorghe; la clasele primare erau încadrați învățătorii: Mureșan Maria, Căzan Ecaterina, Ieș Maria, Pataki Ileana; la grădiniță era educatoare Borcan Elena, post ocupat ulterior de Oancea Minerva. Cea care se îngrijea de toți și de toate era o femeie energică din Clopodia, numită Erina Ecaterina – tanti Cati – cum îi zicea toata lumea.

În anii următori, crescând numărul elevilor și al claselor, au fost încardați la ciclul primar înv. Gherga Achim, Potocean Petru, Fatyol Maria, Novac Alexandru, Cristea Tiberiu, Cnejevici Iuliana, Dragomir Stela, iar la clasele gimnaziale prof. Ruja Tamara – l. română, l. rusă, Ruja Traian – desen, muzică, ed. fizică, Constantinescu Ghizela – istorie, geografie, secretară fiind Siteanu Aurelia.

Începând cu anul școlar 1963 / 64, prof. Suciu Titus – care pentru meritele sale deosebite a fost numit recent Cetățean de Onoare al orașului Bocșa – și-a completat catedra la Liceul real-umanist Bocșa și în felul acesta, la conducerea școlii a fost numit Rusu Gheorghe, care a deținut funcția de director până în septembrie 1967, când s-a transferat la Școala Generală cu clasele I – VIII nr. 2 Bocșa.

În această perioadă, pe lângă rezultatele meritorii ale elevilor, dar și a greutăților inerente ale vieții de școlar, copiii cartierului și mulți dintre părinți, între care amintim pe frații Vasile Gheorghe și Vasile Ion – Mătă, Vasile Alexa, Savu Vasile- Sică, Dragomir Gheorghe, Dragomir Rusalin, Erina, au fost alături de școală și de cadrele didactice, realizând un climat educativ, pe care memoria timpului l-a reținut și de care ne amintim cu bucurie.

Un moment cu totul deosebit în activitatea școlii s-a derulat în anul școlar 1963- 1964, când la nivelul școlii a luat ființă un grup vocal-instrumental folcloric, care a participat la faza raională (Reșița), inter-raională (Oravița), regională (Timișoara) și națională (București) ale Festivalului cultural-artistic pentru elevi. Început ca un grup vocal-instrumental, pe măsură ce formația a progresat și s-a clasat pentru faza națională, s-a transformat în orchestră folclorică, elevii fiind îndrumați de specialiști veniți de la raion, dar și de un renumit folclorist local, care a și preluat conducerea orchestrei, Radu Tudor.

Acest colectiv, care s-a clasat pe locul al III-lea la nivel republican, fapt pentru care ministrul învățământului a trimis școlii o scrisoare de felicitare, a fost format din :

Cega Lăzărică – saxafon
Vasile Mircea – Ardelean – țambal
Vasile Mihai – acordeon
Vasile Viorel – acordeon
Stan Mihai – vioară
Gruia Vasile – vioară
Gruia Gheorghe – contrabas
Radu Alexa

Diplomă specială pentru interpretare au primit Cega Lăzărică, Vasile Mircea Ardelean, Radu Alexa. Subliniem faptul că unii dinte acești instrumentiști profesioniști au devenit membrii valoroși ai unor orchestre recunoscute (Cega Lăzărică, Ardelean Mircea – prof. de țambal, Vasile Viorel, Stan Mihai). Fiind tot în spațiul cultural-artistic, trebuie

să amintim că activistul cultural și poetul Hobafcovici Gheorghe este absolvent al Școlii gimnaziale Nr. 3 Bocșa.

Cum în decursul anilor numărul elevilor și al claselor a crescut, ciclul gimnazial dând prima promoție de absolvenți în 1966, iar la învățământul primar erau deja clase paralele, s-a pus problema măririi spațiului de școlarizare cu încă patru săli de clasă, așa încât, la inițiativa primăriei și cu aportul muncii prestate de părinți, s-a terminat fundația proiectului, urmând ca în anii următori, construcția să fie definitivată (director prof. Lupulescu Ioan).

În șirul directorilor care au condus școala în această perioadă putem remarca pe prof. Dalea Iosif, care a realizat un seminternat în școală pentru copii proveniți din familii nevoiașe, și prof. Borcovici Tiberiu, care a coordonat revizia generală a clădirii școlii în vederea desfășurării în bune condiții a procesului instructiv – educativ.

Desigur că în șase decenii, de la începutul atât de simplu enumerat în aceste rânduri, la nivelul școlii s-au petrecut numeroase evenimente demne de a fi remarcate și care am fi bucuroși să le cunoaștem prin amintirile elevilor și a dascălilor care au trecut prin această școală.

Astăzi, pe culoarele școlii aleargă nepoții și strănepoții celor care acum 60 de ani intrau timizi și cu sfială în băncile clasei a V-a.

Dascălul de acum șase decenii, cu bucuria octogenarului, își arată toată prețuirea și recunoștința celor care au activat și activează și astăzi în școală, elevi, cadre didactice și personal administrativ și, evident, face următoarele precizări: Rusu Gheorghe, domiciliat la Timișoara – Chișoda; absolvent al Liceului „Tata Oancea” promoția 1959; profesor de biologie în perioadele 1962 – 1967 la Școala I – VIII Nr. 3 Bocșa, 1967 – 1972 la Școala I – VIII Nr. 2 Bocșa-Vasiova și 1972 – 1976 la Liceul „Tata Oancea” Bocșa.

Parada motocicliștilor prin Bocșa...

Să vorbim corect românește!

Rubrică de Prof. **Stela Boulescu**
Liceul Teoretic „Tata Oancea”

Timpul pare a nu mai avea răbdare cu noi, cum spunea Marin Preda. Suntem tot mai ocupați, mai prinși în vârtejul vieții și uităm de multe ori să dăm atenție și unor provocări pe care le considerăm mai puțin importante cum ar fi respectul pentru limba pe care am moștenit-o și pe care trebuie să o transmitem copiilor noștri.

Avem datoria morală să cunoaștem formele corecte ale

cuvintelor, să deschidem dicționarele când nu suntem siguri, să fim la curent cu evoluția graiului nostru.

De-a lungul timpului, au survenit numeroase modificări în limba română. Așa cum am precizat în articolele precedente, ultima lucrare normativă este Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic, ediția a III-a (DOOM3). S-au adăugat în el peste 3500 de cuvinte.

Dintre acestea, multe sunt abrevieri, locuțiuni ce nu au fost introduse în DOOM2, deși ele erau folosite și înainte. Spre exemplu: ce fel de; pe șleau; astfel că; ei bine; în/la stânga; bătaie de cap; a-și bate joc, și multe altele. Pe lângă acestea, în noua versiune DOOM3 au fost adăugați termeni și din astrologie (rac-zodie și racul-constelație), fizică (coulomb – unitate de măsură, Coulomb – fizician francez), nume de ocupații transformate la feminin (dramaturgă, alături de dramaturg), dar și multe alte cuvinte provenite din limbile

străine, deja existente în limbajul cotidian al tinerilor.

Cuvântul chef (cu forma de plural chefi) apare tot mai des în programele de televiziune. DOOM3 reglementează folosirea lui cu sensul de maestru-bucătar.

Pe lângă cuvintele noi sunt prezente în dicționar și peste 3000 de modificări ale termenilor deja existenți. Dintre acestea, doar o parte reprezintă schimbări propriuzise; în rest sunt aspecte flexionare. Este cazul verbelor la care întâlnim mai multe forme.

Aceste modificări vor fi incluse și la examenele naționale, mai ales că a venit o veste îmbucurătoare și anume introducerea la Bacalaureat a unor cerințe de gramatică. Sper ca tinerii să fie pregătiți și să răspundă corect la ele, pentru că: „Forța neînsoțită de inteligență se prăbușește sub propria ei greutate.” - Horațiu

Scriitorii... mai stau... mai umblă... mai scriu... mai pozează... mai stau...

GABRIELA ȘERBAN

Ioan Cărmăzan – între poveste și image

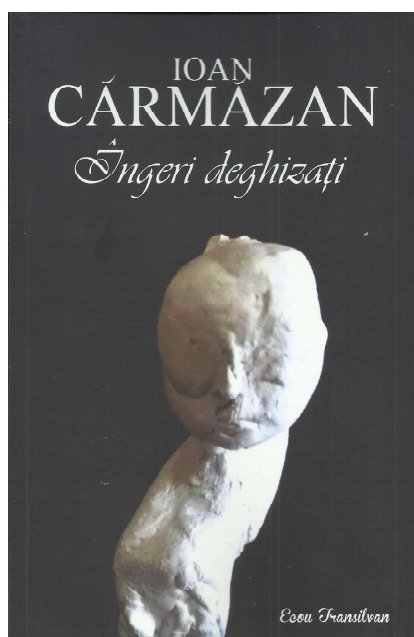
De curând, la prestigioasa editură clujeană „Ecou Transilvan” a văzut lumina tiparului un nou volum semnat de regizorul dr. Ioan Cărmăzan și prefațat, cu eleganță, de poetul dr. Victor Constantin Măruțoiu. Este vorba despre volumul „Îngeri deghizați”, o carte care înmănușează o serie de povestiri, proză scurtă, veritabile scenarii, scrise în bine cunoscutul stil Cărmăzan.

Cunoaștem că *motivul îngerilor* este unul vechi la scriitorul Ioan Cărmăzan, aceștia fiind adesea menționați în povestirile pe care autorul, cu savoare, le narează.

Stilul povestirilor este cel, de asemenea, bine cunoscut, Ioan Cărmăzan fiind un scriitor care se exprimă cu ușurință, libertin în exprimare, iar, pentru cei necunoscători sau cei neobișnuiți cu scriitura domniei sale, poate fi o lectură șocantă, frapantă!

În anul 1983 regizorul Ioan Cărmăzan debuta editorial la Editura Facla din Timișoara cu volumul de proză scurtă „Povestiri din Bocșa”, o carte excepțională, bine primită și intens citită, mai ales de către bocșeni. O carte care a reușit să stârnească reacții pro și contra, dar care, dincolo de toate, a rămas una dintre lecturile emblematice pentru Bocșa, un „must-have” și „must-read”!

Încă de la acest prim volum cititorii au luat contact cu stilul specific lui Ioan Cărmăzan, neaș dar epatant, cartea conținând personaje autentice în jurul cărora autorul a țesut povestiri bazate pe fapte mai mult sau mai puțin reale. O lectură savuroasă, uneori

comică, alteori dramatică, scriitorul Ioan Cărmăzan fiind, așa cum spunea Fănuș Neagu, „un răzvrătit care vede lumea cu ochi de cineast și o repovestește cu gândire de poet.”

După volumul de debut, care a șocat la propriu mai ales publicul bocșan, au urmat alte volume la fel de incitante – „Mica țiganiadă” (1998), „Roșu, galben și albastru” (2002), „Baladă pentru tatăl meu” (2002), „Raport despre starea națiunii” (2002), „Cine-roman” (2002), „Elogiul intuiției” (2008), „Zece povestiri” (2012), „Oameni din Cocioc” (2013), „Ceața albastră” (2015) și altele – toate scrise în același recognoscibil stil al regizorului Ioan Cărmăzan.

„Îngeri deghizați” este o carte care fascinează nu doar prin stil, ci și printr-o compoziție aparte. Dacă în „Povestiri din Bocșa” sunt prezentate acțiuni hazlii în marea lor majoritate și spun „prezentate” deoarece în proza lui Ioan Cărmăzan există o extraordinară relație scris-image, o inseparabilă legătură între arta narării și arta imaginii, în volumul „Îngeri deghizați” dominantă este latura dramatică. Povestirile, scenariile, piesele de

teatru sau oricum dorim noi să numim prozele din acest volum, prezintă secvențe de viață, uneori ironice, alteori tragicomice, parcă extrase dintr-un Turn Babel împovărat de îngeri deghizați. De altfel, aproape fiecare povestire se încheie cu remarci care fac trimitere la aceste ființe spirituale: „Nu ți-am spus eu că e un înger?” sau „Știam eu că e un înger”, concluzionând magistral: „...nu orice străin e un dușman, poate să fie un înger deghizat.”

Extraordinar de valabilă și viabilă se dovedește a fi și de această dată afirmația lui Cornel Ungureanu: „Ioan Cărmăzan, cel mai de seamă columbofil al literaturii române contemporane, vorbește hiperrealist despre marginile fericit nefericite ale lumii noastre. Nu cunosc vreun regizor care, de la Plotin la Părintele Stăniloae, de la Cioran și Ruben Dario la Fane Chioru și la Tata Oancea de la Bocșa, să străbată atâtea itinerarii de care să-și lege, într-un fel sau altul, sintezele cinematografice.”

Ioan Cărmăzan ne prezintă și de această dată, în stilul-i caracteristic, o lume pestriță, personaje colorate, siluete care se frământă într-un soi de viață ce nu „miroase” întotdeauna foarte frumos. Chiar, dimpotrivă! Însă, conchide emitând un original panseu: „Viața e ca o nucă verde, dacă nu aștepti să se coacă și vrei să-i iei repede miezul, te murdărești pe mâini, mâinile lui Dumnezeu, care, plămădind lutul, au născut Nuca, adică viața.”

O carte remarcabilă care dovedește, încă o dată, câtă dreptate avea criticul Călin Chincea când scria astfel: „Cărțile lui [Cărmăzan] te vrăjesc. Este acolo o structură a frazei extrem de armonioasă, o înlanțuire de cuvinte aparent banale, dar care prin structura aceasta de povestăș te trimit într-o lume antologică, acolo unde omul prin forța sa

existențială devine un mit, devine ceva care are capacitatea de a te seduce și de a te vrăji, are acea magie a vorbirii.”

Scriitorul Ioan Cărmăzan ne-a dăruit o carte frumoasă, bine scrisă, care se citește dintr-o suflare, apoi se reia cu răbdare, deoarece trebuie neapărat „simțită”, pătrunsă și reinterpretată, reevaluată. Prefața teologului Victor Constantin Măruțoiu înnobilează acest volum, iar ilustrația realizată de graficianul Mircia Dumitrescu asigură plusvaloare.

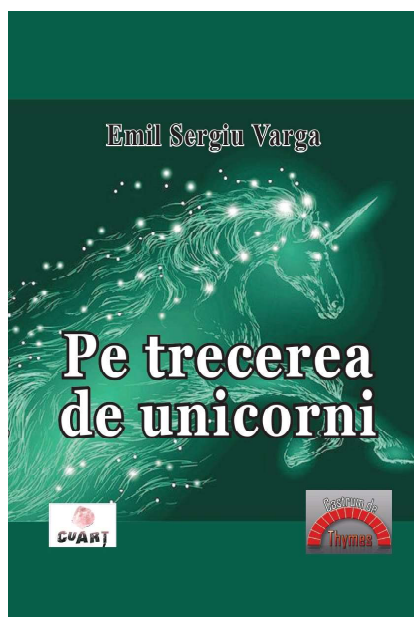
Este o carte care oricând poate deveni un film și este un film care oricând își poate transforma imaginile în veritabile povești. Iar lecția pe care ar trebui s-o învățăm în urma lecturării acestei cărți este una simplă: „nu orice străin e un dușman, poate să fie un înger deghizat!”

Un municipiu cât o țară

În viziunea lui Emil Sergiu Varga, Reșița nu e o simplă localitate, e o adevărată țară, iar sentimentele de afecțiune, de apartenență sunt de netăgăduit și nu doar pentru poet, ci și pentru iubita sa.

Aici totul este permis, totul este posibil și plin de speranță („Te-aș aștepta cuminte în Deaul Crucii, / Speranța întâlnirii, bietul funicular / Să ne treacă dorul de mână deasupra; / Uite, REȘITA mea, te așteaptă, din nou, / Cu prima, cu ultima filă din calendar ...” - **Din REȘITA mea**).

Aceasta nu înseamnă că nu există și durere, tristețe, însă din acestea poetul reșițean extrage seva poemelor sale („La masa / poetului reșițean / Viorile imaginarului / Plâng de la sine, / Pentru utima oară / Vecinul meu orb / Se apropie zâmbind, / Își pipăie moartea / Și tace ...” -

Ultimii struguri din vie), aici iluziile se îmbină cu realitatea, iubirea împlinită cu despărțirea, răzvrătirea cu resemnarea, viața cu moartea, toate acestea neînsemnând altceva decât ... viață („În salonul nașterii mele / Viața-i copilul ținut în brațe / De o moarte târzie ...” - ***).

Indiferent de situație, poetul nu își pierde sensibilitatea, izbutind să-și transfere nedumeririle și tentațiile în poezie („Port în taina sufletului / Ultimele vorbe ale îngerului / Izgonirii mele din rai ...” - ***), fără a renunța la puritate în dauna pângăririi, de unde și înoarcerea cu fața spre copilărie („Doar să mă petreci încă un ceas / Vorbindu-ne despre ce va să fie; / Să trecem cât mai discret prin timp / Urcând pe furiș în trenul din copilărie ...” - **Hai cu mine la gară!**).

Dar nu numai în copilărie stă salvarea sufletească din fața greutăților de zi cu zi, ci și în iubirea deplină, când dăruirea este totală, necondiționată („Trec pași grăbiți, ploaia cade negreșit, / Urmele, încet, se șterg de pe alei ... / Surâsul tău, tainică portiță spre ieșire / Din legătura cu prejudecăți și chei ...” - **Pe trecerea de unicorni**) și în

credință, fără de care poezia nu ar fi posibilă („Țin pana de înger ascunsă / Pentru somnul și visul promis, / Nostalgia raiului purtat / În restul poemelor nescrise / Și în ochiul meu închis ...” - ***).

De altfel, între poet și înger se creează, pas cu pas, o legătură indestructibilă, ambii trăind clipa la unison, cu bune și rele („Despre durerea unui înger, / Nimeni, niciodată, nu a scris; / Uneori se poate auzi, târziu, / Cum se scurge pe struna viorii, / Pe clapa de pian, cumva pios, / Într-un război nevăzut / De sus în jos ...” - ***).

Mai mult, poetul niciodată nu e singur, mama sa veghind mereu asupra sa, chiar și de dincolo („Ea rămâne povestea / Cu primul sărut / Suspendat / Deasupra de leagăn” - **Mama**).

Pe de altă parte, poetul este conștient de faptul că arma sa este cuvântul și știe să o folosească exact așa cum trebuie („Războiul meu se poartă în cuvânt / Și-n revărsarea crizelor de fiere ...” - **Durerea ascunsă**).

Scriitura lui Emil Sergiu Varga cunoaște o evoluție de la poem la poem, de la volum la volum și îi dorim mult succes pe plan literar!

Daniel Luca

Scoala de literatură EUGEN DORCESCU-80, Timișoara

Volumul de comentarii critico-stilistice „**Eugen Dorcescu un écrivain pas comme les autres**” al profesoarei Silvia - Gabriela Almăjan, Timișoara, Eurostampa, 2022, 186 pag. ISBN 978-606-32-1136-2 m-a bucurat din cel puțin două motive: 1) este o însumare a cărților de proză și poezie scrise de timișoreanul Eugen Dorcescu și o interesantă

poveste a omului de cultură, a crezului său literar și de viață; 2) este scrisă de profesoara S. G. Almăjan, născută la Bocșa, titulară la Școala Gimnazială din Ramna, membră a Școlii de literatură E. Dorcescu, înființată în 2021, având „drept țel cunoașterea și aprofundarea mării literaturi române și universale în general și în special, studiul detaliat și promovarea, cu obiectivitate, profesionalism și respect pentru valoare, a creației lui Eugen Dorcescu.” (p.174) Inițiativa și îndrumătoarea școlii de literatură este profesoara Mirela-Ioana Dorcescu, soția scriitorului. Întâlnirile se desfășoară online. Un produs al acestei școli și al pasiunii pentru literatura română, pe care o predă elevilor din comuna Ramna, este această carte.

S. G. Almăjan se apleacă cu plăcerea omului iubitor de lectură, lectură care i-a format gustul pentru frumos, asupra operei literare scrise de E. Dorcescu, omagiat la 80 de ani de viață.

Conștientă de valoarea și dimensiunea operei celui omagiat: „a publicat 40 de cărți-poezie, proză, memorialistică, proză fantastică, eseu, a realizat traduceri din franceză și spaniolă și i-au fost decernate numeroase premii” (p.167), cunoscând numeroasele comentarii ale operei lui realizate de critici de prestigiu, are curajul să studieze, să aprofundeze, să empatizeze cu opera poetică, dar și cu proza lui E. Dorcescu realizând o carte interesantă, documentată, folosind „procedul comentariului aplicat, nedivagat, realist și având susținere în textul poetic.” (p.9)

Absolventă și masterandă a Facultății de Litere, Istorie și Teologie din cadrul Universității de Vest din Timișoara, profesoară, gradul întâi, autoarea nu este la prima scriere. A publicat prefete, cronici, eseuri în reviste print și online, a participat cu importante contribuții la volumele colective „Despre opera lui Eugen

Dorcescu” și „Eugen Dorcescu în Timișoara. Volum omagial 80”, ed. Mirton, Timișoara, 2021. (coperta IV)

Am dorit să semnez această apariție editorială și preocuparea autoarei pentru cunoașterea și popularizarea unui important scriitor, trăitor în Banat, pentru că este un volum demn de trecut în bibliografia celor interesați de literatura Banatului, dar și de consemnat printre „cărțile bocșene”.

Ana Kremm

Iunie 2022

Cea de-a șaptea suprafață a zarului. *Incursiuni în poezia lui Daniel Luca*

Este cunoscut și, probabil, o normalitate că în opera unui scriitor există urcușuri, există coborâșuri și există, totodată, perioade de stagnare la fel cum de multe ori își fac apariția schimbări ale genului literar, noi abordări, experimente și așa mai departe. Este și cazul scriitorului Daniel Luca care abordează atât romanul, proza pentru copii, critica literară, dar și poezia după cum urmează: *Strip-tease* (1997), *Acasă* (2001), *Cerșetor la cincisprezece ani / Fata orașului* (2006), *Jurnalul meu* (2012), *Barza vine nechemată* (2013), *Marcela* (2014), *Sindromul Mowgli* (2016), *Tema periferiei în romanul românesc interbelic* (2016), *Teritoriu ocupat* (2018), *Raftul de la colț* (I - 2018 / II - 2019 / III - 2020), *Croitorul de noapte* (2019), *Pătulul cu inimi arse* (2020), *Recuperarea umbrei* (2022), *Iubire cu gust de mir* (2022 / în colaborare cu Adela Conciu).

Nu cunosc o mare parte din opera scriitorului și, prin urmare, nu aş putea expune păreri critice foarte bine argumentate asupra ei la fel cum nu aş putea să o fac nici asupra parcursului său poetic, dar din cele câteva volume de poezie cu

care m-am întâlnit am dedus atât o fluctuație a stilului, cât și o semi-stingere a expresiei fără însă ca intensitatea să fie în vreun fel afectată: „Fulgi de nea / țâșnesc / din sexul turnat în bronz.” (1) și „Extinctorul are viața lui proprie / preferă să se jertfească / umplând portbagajul / cu lichid seminal / nu cumva să te întâlnesc / tocmai pregătisem / pătură / cloroform / căluș / frânghie / cuțit / la radio se anunță / filtrele poliției.” (2).

Există însă și tablouri unde nu se face deloc rabat de culoare, de lumină, de intensitate, ci ansamblul devine aparte cu precădere prin forța cu care claritatea imaginii este înfățișată: „Ne-am întâlnit seara / pe malul Begăi / ne-am luat în brațe / și ne-am sărutat / apoi mâna ei îmi deschise / prohabul / și se strecură în / căutarea animalului trezit / nu m-am descurajat / ci mi-am furișat / mâna pe sub fustă / pe lângă bikini / i-am căutat și mângâiat / clitorisul apoi degetul / a pornit într-un / foraj feeric / ... / pașii ne-au condus singuri / la cel mai apropiat hotel / am intrat în cameră / s-a așezat pe pat / m-am oprit în picioare în dreptul ei / mi-a desfăcut cureaua / mi-a tras pantalonii / mi-a scos sexul / și l-a făcut să dispară în gură / simțeam că mor / mă termin i-am spus / s-a oprit am dezbrăcat-o ușor / apoi ea pe mine / și m-a trântit pe pat / cu fața la bec / ... / mi s-a așezat cu sânii / pe falus l-a prins / între ei și l-a ținut / până ce izvorul a țâșnit / la suprafață te iubesc / i-am spus și eu / sosi prompt răspunsul / ... / după cinci minute / eram gata de atac / mi-am pus prezervativul / și am pătruns-o pe la / spate cu un dor bolând / răspunsul a fost pe măsură / patul făcea valuri / iar eu am făcut fleosc / am mers la baie / și ne-am spălat / unul pe altul în cada plină cu șampanie / ... / ne-am întins unul lângă celălalt / pe ea a luat-o somnul și / a început să sforăie / pe mine m-a luat dorința / am trezit-o / și

buzele-i mi-au apucat penisul / nu i-au mai dat drumul decât după / ce sămânța a luat drumul stomacului / ... / după o oră de somn / cu forțe proaspete / m-a răstignit pe spate / s-a fixat c-un cui / de mine / ... / soarele își împrăștia / timid razele în încăpăre / mi-a găsit capul între / picioarele ei / limba mea se juca frenetic / cu clitorisul și aluneca / înăuntru era primită / cu umezeală și căldură / rezultatul a fost arcuirea / melodioasă a trupului / și spasmul final / ... / am închis ușa după noi / am coborât scările / și ajunși în stradă / ne-am sărutat cast pe buze / avionul ei urma să / decoleze în două ore.” (3) În aparenta sa simplitate poemul este desprins din viața reală, dintr-un cotidian foarte bine cunoscut chiar dacă se spune că există dincolo de cortină și descrie o lume așa-zis murdară. Trecând dincolo de bariera unei pudori exagerate, poemului îi sunt trasate toate pârgurile și montate toate elementele de ansamblu fiind construit în amănunt și deși ar fi putut fi mult mai redus ca dimensiune, autorul preferă „o risipă” de spațiu tocmai pentru ca intensitatea ce se vrea transmite să atingă efectul scontat.

O altă caracteristică a poeziei lui Daniel Luca o constituie aceea că linia principală pe care poetul își construiește versul nu se îndepărtează de imediat, ci se păstrează în acesta, rămâne ancorată în cotidian. Nu însă în permanență. Explorând cu atenție, după cum s-a văzut, tărâmul erotismului, sensul și adâncul carnalului, Daniel Luca pornește în căutarea de noi expresii, în căutarea unor noi răspunsuri asupra a ceea ce înseamnă poezia. Și chiar le găsește: „Peste noapte / crizantema roz / a albit / temeri nepătrunse / cutreierat-au / apuc îngândurat petalele / cu vârful degetelor / sărutul fragedei /

prințese japoneze / pătrunde / prin gura căscată / înecăciune.” (4)

Există, după cum aminteam mai sus, în poezia lui Daniel Luca și tendința de a se avânta dincolo de un așa-zis real cum întâlnim, spre exemplu, în versuri precum: „Inima mea / are gură / nas / ochi / urechi / nu are umbră / mestecă mereu / altă inimă / cu gură / nas / ochi / urechi / fără umbră / care molfăie / o inimă / cu gură / nas / ochi / urechi / fără umbră / matrioșka.” (5) sau „Primăvara se sortează inimile / cele verzi se sădesc în pământ / cele roșii se servesc la cină / cele negre se dau pradă câinilor.” (6) Altfel spus, creativul și imaginarul încep să își facă loc atât printre materialul cât și imaterialul în mijlocul cărora trăim zi de zi, iar exercițiul poetic să se dezvolte pe noi artere oferind astfel șansa construirii unui întreg univers poetic propriu în care toți cititorii sunt invitați să viseze și din care sunt îndemnați să creeze.

1) **Luca, Daniel** - *Cerșetor la cincisprezece ani / Fata orașului* - Editura Eubeea, Timișoara, 2006, p. 23 (poemul [*Fulgi de nea*])

2) **Luca, Daniel** - *Recuperarea umbrei* - Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2022, p. 11 (poemul [*Extinctorul are viața lui proprie*])

3) **Luca, Daniel** - *Cerșetor...* - Editura Eubeea, Timișoara, 2006, pp. 74-82 (din poemul *Camera de hotel*)

4) **Luca, Daniel** - *Pătulul cu inimi arse* - Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2006, p. 67 (poemul *Crizantema roz*)

5) **Luca, Daniel** - *Recuperarea...* - Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2022, p. 23 (poemul [*Inima mea*])

6) **Adela Conciu / Luca, Daniel** - *Iubire cu gust de mir* - Editura Castrum de Thymes, Giroc, 2022, p. 19 (poemul *Foame de primăvară* / **Daniel Luca**)

Cristian-Paul MOZORU

ZENOVIE CÂRLUGEA

Un valoros scriitor din Banatul Montan NICOLAE SÂRBU: Cum am ajuns „Conte de Ohaba”

(Editura TIM, Reșița, 2020, 322 p., format academic)

6.

Cum am ajuns „Conte de Ohaba” este cartea de referință bibliografică a scriitorului Nicolae Sârbu, structurată în două mari părți: *I. Ale mele de neclintit, repere* (tablete memorialistic-documentare) și *II. Însoțitorii mei la drum zbuciumat*, de aproape 300 de pagini, în care sunt reproduse o mare parte din consemnările câte au fost privitoare la scrierile sale. În paginile de mai sus am recapitulat, printr-o grilă cât mai probatorie, felul în care am perceput noi cărțile de reportaje și de poezie, cronici reproduse de fapt in extenso. Dar Nicolae Sârbu s-a bucurat de zeci și zeci de articole și comentarii critice, iar dintre cei care i-au comentat opera, chiar în mai multe rânduri, putem reține nume de seamă din cultura română, de la Ion Oarcăsu, Mircea Martin, Cornel Ungureanu, la Ionel Bota, Ada D. Cruceanu, Geo Galetaru, Mircea Cavadia, Gheorghe Jurma, Valeriu Bârgău, Aurel M. Buricea, Alex Ștefănescu, Constantin Zărnescu, Radu Ciobotea, Adrian Popescu, Doru Timofte, Ion Cocora, Adrian Dinu Rachieru, Radu Cernătescu, Nicolae Irimia, Gabriela Șerban, Ion Pop, Petru Călin, Marian Dopcea, Gheorghe Luchescu, Alexandru Ruja, Emil Vasilescu, Călin Chincea, Nicolae Irimia, Augustin Cozmuță, Constantin Buiciuc, Gavril Moldovan, Rodica Opreanu, Maria Nițu, Remus

Valeriu Giorgioni (așa cum rezultă din „Un Dicționar al scriitorilor români contemporani”, vol. V., Opera omnia dicționar. Coordonator – Ioan Holban, Tipo Moldova, Iași, 2016, pp. 467-476).

Pe lângă acest tablou de nume probabil apropiate autorului, regăsim în paginile cărții și textele (uneori reveniri) ale altor profesioniști ai scrisului și receptării critice, precum Gheorghe Tomozei (1966), Eugen Dorcescu (1986), Victor Atanasiu (1987), Ion Chichere (1995), Alexandru Pintescu (1996), Mona Mamulea (1999), N. S. Iliș (2001), Vasile C. Ioniță (2002), Dorin Murariu (2001), Ion Arieșanu (2005), Cristian Livescu (2006), Marilena Tutilă (2009), Grațian Cormoș (2008), Dimitrie Costa (2009), Pavel Panduru (2011), Laurian Lodoabă (2014), Marian Odangiu (2013), Eugen Evu (2015), Dorina Sgaverdia (2016), Iosif Bădescu (2016), Alexandra Gorghiu (2017), Eugen Cojocaru (2019), Eugenia Țarălungă (2019), Ana Kerim (2018), Ion Pachia Tatomirescu (2018), Adela Lungu-Schindler (2020), Ion Știubea (2019), Anton Georgescu (2015), Gheorghe Secheșan (2003), Gheorghe Jurma (2018), Cristian-Paul Mozoru

(2020), Titus Crișciu (2020), Zenovie Cârlogea (2016, 2017, 2018, 2019)...

În concluzie, considerăm că Nicolae Sârbu este unul din cei mai profunzi și expresivi poeți ai Banatului Montan (îi avem concomitent în vedere și pe alți reșițeni, precum Ion Chichere, Octavian Doclin, Costel Stancu), locul acestuia fiind, cu îndreptățire și fără discuție, în topul liricii românești de azi.

VALENTIN LUPEA

EPISTOLE NESIGILATE ALE UNUI SUFLET PROBLEMATIZAT CĂTRE UMANITATE

Etimologic vorbind, vocabula EPISTOLA provine din grecescul EPISTOLE care în limba română înseamnă LITERA, termen extins și generalizat în cuvântul EPISTOLA (calchiere lingvistică directă), alias SCRISOARE, RĂVAȘ etc.

Epistola este o specie literară a genului liric al literaturii culte, cu profunde nuanțe didactice specifice clasicismului și care denumește o scriere literară în versuri realizată cu respectarea canoanelor unei scrisori, putând fi adresată la modul convențional unui destinatar real sau fictiv și care se distinge, de cele mai multe ori, printr-un conținut filosofic, artistic sau moralizator, încadrându-se în acel pachet de opere literare alcătuit sub formă de scrisori, ilustrând așa-zisul gen epistolar în cadrul genului liric al literaturii culte, gen care s-a dezvoltat la greci în secolul al IV-lea, înainte de Hristos, fiind destinat unui auditoriu larg expunând un subiect polemic sau dezbătând complex anumite

teme. În lumea arabă, ABD al - HAMID AL - KATIB este cunoscut drept primul creator care a făcut din epistolă un gen literar. La noi îl putem aminti pe Grigore Alexandrescu cu EPISTOLĂ CĂTRE VOLTAIRE sau mai recent pe Gabriel Liiceanu cu SCRISORI CĂTRE FIUL MEU, după care genul acesta ar fi un fel de stratagemă prin care autorul se adresează unui destinatar care nu este altcineva decât cititorul.

Așadar epistola este o compoziție în proză sau în versuri, scrisă sub forma unei scrisori către o anumită persoană sau un anumit grup de persoane. La nivel literar ar fi două direcții de bază ale dezvoltării epistolei în versuri : una care derivă din EPISTOLELE lui Horațiu și alta care derivă din EPISTOLELE lui Ovidiu (EPISTOLAE HEROIDUM sau HEROIDES). Direcția pornită de la Horațiu sau posthorațiană abordează teme filosofice, fiind cea mai populară formă în perioada Renașterii. Direcția dezvoltată din Ovidiu sau postovidiană abordează subiecte romantice și sentimentale, fiind cea mai populară formă epistolară a evului mediu european. Un reprezentant al primei direcții ar fi Apostolul Pavel (epistolele pauliene fiind prinse-n Biblie), care a contribuit enorm de mult la creșterea creștinismului într-o religie de nivel mondial.

Istoricul acestui tip de scrieri cuprinde multe și distincte situații în care anumite personalități ale vremii au conceput asemenea scrieri în momente foarte diferite. Bunăoară, atât de bine cunoscuta corespondență literară între scriitori, care corespondență s-a purtat și se mai poartă încă pe varii motive, sau între alte categorii profesionale, nu credem că și-ar găsi locul cuvenit în cadrul acestui gen liric epistolar deoarece vizează de cele mai

multe ori fie probleme personale, intime care au o importanță valorică pe planul istoriei literare, nu al creației literare, fie discuții indirecte dar cu tentă directă, de ordin polemic între două personalități. Aceste

corespondențe nu au nimic comun, sau aproape nimic, cu epistolele în proză sau în versuri, care aparțin genului liric al literaturii culte, așa zisului gen epistolar care tratează probleme filosofice, artistice și moralizatoare adresate unui destinatar fictiv, rareori nominalizat, dar chiar și-atunci, ele se adresează de fapt, indirect cititorilor, fiind scrise în fond chiar pentru ei.

Domnul **Ioan Romeo Roșianu**, prin epistolele sale tindem să credem că este o personalitate ce derivă din ambele direcții enunțate mai sus, combinând în scrisorile domniei sale atât subiecte filosofice, cât și subiecte romantice, sentimentale, mai ales cele provenite din dragoste, din iubire, fie ea împărtășită sau neîmpărtășită.

Prin scrisorile sale în acest domeniu, poetul, prozatorul, jurnalistul, eseistul și criticul literar Ioan Romeo Roșianu a reușit să dea o nouă viață genului epistolar, să-i dea un nou imbold, îmbogățindu-l cu noi aspecte specifice speciei literare numită EPISTOLA DE DRAGOSTE, în care destăinuirile sufletului atât de chinuit al eroului liric, destăinuirii de nuanță filosofico-sentimentală, având în prim plan iubirea, dragostea cu reverberațiile ei mai mult dureroase, dar și cu momentele ei moralizatoare ne fac să observăm acel șuvoi al unei descărcări energetice creatoare demne doar de marii realizatori literari ai genului.

(Va urma)

GABRIELA ȘERBAN

Doctorul Constantin Falcă la ceas aniversar!¹

Gândindu-mă acum că aniversarea medicului dr. univ. Constantin Falcă a trecut aproape neobservată, mi-a trecut prin minte ceea ce Mircea Eliade constata cu mult timp în urmă: „Ce oameni excepționali trec pe lângă noi, anonimi, și noi admirăm prostește atâția neghiobi, numai că au vorbit de ei presa și „opinia publică”, numai pentru că le-a popularizat numele politica și literatura.”

În 26 mai 2022 prof. univ. dr. Constantin Falcă a împlinit 80 de ani.

Profesor și conducător de doctorat la Facultatea de Medicină Veterinară din Timișoara, Constantin Falcă semnează ca autor sau coautor 27 de volume și 212 lucrări științifice publicate în țară și străinătate. De asemenea, este coautor la o inovație, fiind responsabil și colaborator la zece contracte de cercetare științifică.

Cel mai recent și de durată proiect editorial al profesorului Falcă îl constituie seria „Cărășeni

de neuitat”, inițiată în anul 2009 împreună cu prof. Petru P. Ciurea. Un demers curajos, ambițios, care, în timp, a luat amploare.

Dacă primele volume „Cărășeni de neuitat” consemnau portrete sub forma unor crochiuri sau fișe de dicționar, în timp acestea au devenit veritabile medalioane sau expozeuri științifice.

Până în anul 2013, prof. dr. Constantin Falcă a lucrat alături de prof. Petru Ciurea și au realizat împreună 21 de volume, în care au adunat și au prezentat o seamă de personalități numite generic „cărășeni de neuitat”.

După plecarea profesorului Ciurea la cele veșnice, dr. Constantin Falcă nu a abandonat proiectul, ci l-a continuat; mai mult, l-a dezvoltat! I-a dat altă dimensiune!

Dacă la început autorii au gândit un soi de „enciclopedie” a oamenilor de seamă din Caraș-Severin, cu timpul aceste cărți au adunat în paginile lor și evenimente de ieri și de azi, fapte ale unor animatori culturali de excepție din Banatul istoric. Așadar, biografiilor bine documentate ale unor oameni de seamă li se alătură evenimente și fapte de excepție, li se alătură

pagini întregi de istorie culturală din Banat.

Evident, proiectul „Cărășeni de neuitat” este unul *deschis* și într-o continuă *completare*. Este *perfectibil* și într-o perpetuă *reînnoire*. Dar, trebuie precizat că este un proiect valoros și necesar! Iar cărțile rezultate – 43 la număr până acum! – nu trebuie să lipsească din nicio bibliotecă! Ele sunt importante instrumente de lucru și, în același timp, pot constitui o provocare pentru tinerii cercetători care pot contribui la completarea acestui fond cultural, la actualizarea datelor și îmbogățirea cu noi informații a viitoarelor tomuri.

Iar profesorul dr. Constantin Falcă, la cei 80 de ani ai săi, este încă foarte verde și vivace și abia așteaptă să lucreze alături de tineri doritori să ducă acest proiect mai departe.

Despre personalitatea profesorului Falcă putem vorbi mult și doar la superlativ, însă mă voi limita la a preciza câteva dintre „recompensele” primite de-a lungul vremii de către această personalitate a Banatului: *Cetățean de Onoare* al comunei natale Răcășdia; nominalizarea în *Enciclopedia Who's Who* în 2002; distincția *Omul anului* în 2004 oferită de Institutul Biografic American; *Premiul „Traian Săvulescu” al Academiei Române* în 2007; *Premiul „Alexandru Locusteanu”* pentru publicarea de tratate și lucrări de înaltă valoare științifică în domeniul medicinei veterinare acordat de Asociația Generală a Medicilor Veterinari din România; *Premiul „Ion Adameșteanu” al Academiei Române de Științe Agricole și Silvicultură*; *Premiul Academiei Române* în 2013; este nominalizat în *Enciclopedia Banatului. Literatură* în 2018 și este deținător al Medaliei „*Pentru progresul Medicinei Veterinare*”; de asemenea, este membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști

din România și redactor șef adjunct al publicației „Jurnal de Răcășdia”. Multe dintre diplomele de merit sau de excelență au fost omise aici, însă, cu siguranță, un medalion *prof. univ. dr. Constantin Falcă* își va găsi locul într-unul dintre volumele „Cărășeni de neuitat” și va cuprinde toate acestea.

De asemenea, despre profesorul, medicul și realizatorul seriei „Cărășeni de neuitat” s-au scris, în această perioadă de 13 ani, pagini întregi, multe dintre aceste materiale fiind publicate în cel de-al 43 – lea volum, apărut recent la Editura Eurostampa din Timișoara. Între cei care semnează cronici, recenzii, articole sau laudatio se regăsesc: Ion Medoia, Alexandru Stuparu, Ioan Nicolae Cenda, Ioan Olărescu, Mihai Moldovan, Marina Ancăișan, Ion Gorici, Nicolae Irimia, Vasile Petrica, Ion Atnagea, Doru Ilana, Nicolae Danciu Petniceanu, Iosif Băcilă, Mircea Moscovici, Cristian Paul Mozoru, Titus Crișciu, Gabriela Șerban, Florin Corneliu Popovici, Alexandra Gorghiu, Ioan Traia și alții. Sunt consemnări menite să evidențieze truda profesorului Constantin Falcă, aflat de astă dată în postura de „cronicar” al Banatului, de „documentarist”, de „cercetător” al vieții și fenomenelor culturale din Banatul cărășan și Banatul sârbesc.

Voi încheia acest popas aniversar consemnând doar câteva dintre motto-urile aflate pe volumele „Cărășeni de neuitat”: „*Noi îi cinstim. Voi să-i cunoașteți*”; sau „*E bine să se scrie despre oamenii noștri merituosi*.”; sau „*Pentru a dobândi cultură sunt absolut necesare trei lucruri: o înclinare înăscută, studiu și exercițiu continuu*”.

M-am oprit la aceste motto-uri deoarece consider proiectul „Cărășeni de neuitat” o bază extraordinară pentru o enciclopedie a personalităților

cărășene, prezentând oameni merituosi pe care se cuvine să-i cunoaștem și să-i cinstim într-un fel sau altul, iar profesorul dr. Constantin Falcă a devenit un brav urmaș al profesorului Petru Ciurea, deținând toate calitățile unui excepțional antologist.

Înalt Prea Sfințitul Nicolae Corneanu, regretatul Mitropolit al Banatului, considera acest proiect „*o lucrare binevenită și necesară*” și își încheia consemnarea de pe unul dintre volumele „Cărășeni de neuitat” cu următoarea urare: „*Fie ca demersul lor să poată continua și să aducă în conștiința cititorilor mulțumire și recunoștință pentru locul natal, părinți, profesori, prieteni și cunoscuți*.”²

La ceas de sărbătoare aniversară, îi dorim și noi, bocșenii, profesorului dr. Constantin Falcă zile senine și fericite, dar și rodnic spor în toate cele întreprinse! Să poată duce mai departe acest ambițios și longeviv proiect și să-și găsească „ucenici” vrednici!

Iar eu doresc să-i mulțumesc pentru prietenie și excepțională colaborare! Bocșa e bine reprezentată în aceste frumoase volume, iar fondul de carte „Banatica” al Bibliotecii publice „Tata Oancea” este mai bogat și mai valoros cu 43 de tomuri ale „Cărășenilor de neuitat”!

La mulți ani, domnule profesor Constantin Falcă! La mulți și împliniți ani, veritabil „cărășan de neuitat”!

Note

¹ Material prezentat în cadrul evenimentului „Zilele Culturii și Spiritualității Răcășdene”, ed. a XVIII-a, 14 august 2022 la Răcășdia.

² Petru P. Ciurea și Falcă C. Constantin. *Cărășeni de neuitat*. Partea a XVI-a. Timișoara: Eurostampa, 2012.

GABRIELA ȘERBAN

Bocșa literară mai întâmpină un scriitor!

Vineri, 16 septembrie 2022, Liceul Teoretic „Tata Oancea” din Bocșa a fost gazda unui nou eveniment literar, promovându-și, deopotrivă, dascălii și elevii.

De altfel, Liceul Teoretic bocșean ne-a obișnuit cu astfel de evenimente cultural-literare, iubitorii de carte și cultură din Bocșa fiind invitați adesea pentru a se bucura de întâlnirea cu personalități culturale și cunoscuți oameni de condei din „imediata noastră apropiere” sau de mai departe, întâmplări datorate, în primul rând, tânărului și inimosului director, Dragoș Vasile.

De astă dată, personajul principal a fost un cadru didactic, dna. prof. Carla Florentina Cioca, iar personajele secundare, eleve ale Liceului Teoretic „Tata Oancea”: Denisa Papuc și Denisa Stoianov.

Evenimentul a fost unul de suflet, adunând laolaltă colegi și prieteni apropiați autoarei Carla Cioca, talentat dascăl care, la împlinirea vârstei de 50 de ani, și-a făcut cadou o carte! O carte care cuprinde versuri și eseuri mai vechi și mai noi, carte intitulată *„Balada romanticului întârziat”*, prefată de prof. Silvia-Gabriela Almăjan și ilustrată de fosta elevă, actualmente studentă, Denisa Papuc. Volumul a văzut lumina tiparului la editura timișoreană „Eurostampa” și constituie debutul editorial al profesoarei Carla Cioca.

Carla Florentina Muntean, actuală Cioca, s-a născut în 21 martie 1972 la Bocșa, județul Caraș-Severin. Este absolventă a Universității de Vest din Timișoara, promoția 1997. A fost profesor titular de Limba și Literatura Română la Școala Gimnazială Ocna de Fier în perioada 1997 – 1999, apoi, din 1999 până în prezent, la Liceul Teoretic „Tata Oancea” Bocșa.

A debutat cu poezie în revista „Vasiova”, serie nouă, mai 1990 (Bocșa) și a publicat în reviste precum „Bocșa culturală” (Bocșa), „Drum Nou” (Bocșa, serie nouă) și „Școala caraș-severineană” (Reșița). De asemenea, a făcut parte din colegiul de redacție al revistelor „Drum Nou” (serie nouă) și „Aripi de adolescent” îndeplinind misiunea de corector.

În revista „Bocșa culturală” nr. 7 din septembrie 2000, prof.

Dimitrie Costa o prezenta cu încredere pe Carla Florentina Muntean ca pe un nou talent al orașului Bocșa și un dascăl dedicat, care poate propune la rândul său tinere talente:

„Vă propun un nume, nu întrutotul nou, fiindcă autoarea a debutat acum 10 ani în primul număr al revistei „Vasiova”, serie nouă – 1990, când era proaspătă studentă la Facultatea de Litere din Timișoara, continuând colaborarea la revista „Orizont”, apoi retrăgându-se din viața literară în perioada cât a fost profesoară de limba și literatura română la Ocna de Fier și Liceul Teoretic din Bocșa unde funcționează și în prezent.

Revine în poezie cu un registru tematic mult mai bogat și o expresie poetică pe măsură,

ce anunța, nu peste mult timp, nădăjduim, debut în volum.”

Din păcate, debutul în volum prevăzut de prof. Dimitrie Costa nu s-a produs atât de repede, deoarece Carla Florentina Muntean, pe lângă munca la catedră, în această perioadă și-a întemeiat o familie. S-a căsătorit devenind Carla Florentina Cioca, a născut un fiu, a făcut o casă și, probabil, a sădit un pom, așa cum se spune că trebuie să facă orice om într-o viață.

Din fericire, prof. Carla Cioca a rămas colaboratoarea revistei „Bocșa culturală” și, pe lângă versuri și eseuri proprii, a debutat în paginile revistei tineri talentați ai Liceului Teoretic „Tata Oancea”. De asemenea, în cadrul Concursului Județean de Creații Literar-Artistice „Gânduri către

Dumnezeu”, a propus și promovat tinere talente, între care și pe Denisa Papuc, cea care astăzi a ilustrat atât de frumos și de sugestiv acest proaspăt volum.

Perioada de pandemie și de lockdown i-a oferit Carlei Cioca prilejul de a-și aduna poeme și eseuri mai vechi și mai noi și, la îndemnul colegei sale Gabriela Almăjan, să le publice. Mai ales că, în martie 2022, a împlinit o vârstă rotundă, o vârstă a maturității – 50 de ani – o vârstă pe care a dorit să și-o răsfete cu o carte plănuită cu 22 de ani în urmă.

Astfel a luat naștere volumul intitulat „*Balada romanticului întârziat*”, o autodefinire a autoarei mărturisită încă de la prima pagină:

„*Orice poezie este pentru mine o eliberare, un prieten, o pagină de jurnal, în care încifrez toate frământările cotidiene și le transform în simboluri. Și, dacă viața nu e decât o melodie, lăsați-mă, ca măcar pentru o clipă, să vă cânt și nu aruncați cu pietre într-un romantic întârziat!*” Apoi redă poemul care dă și titlul volumului, poem datat 30.01.2003.

„*M-am saturat să mai fiu un om normal, mi-am dat jos masca și-am început să plâng pentru fluturi, pentru îngeri, pentru suflete... M-au arătat cu degetul, eu le-am strigat:*

„*Lăsați-mă în viață!*”

„*Lăsați-mă să cânt!*”

Sunt doar un romantic întârziat!”

Volumul cuprinde poeme, în mare parte, dar și câteva eseuri apărute în prealabil, fie în „Bocșa culturală”, revista orașului, realizată de Biblioteca Orășenească „Tata Oancea” de 23 de ani, fie în „Drum Nou” serie nouă, săptămânal fondat în anul 1924 de protopopul Mihail Gașpar, care a apărut până în anul 1929, iar în anul 2014, Parohia Ortodoxă Bocșa Montană, prin pr. Ciprian Costiș, se încumetă să reia acest periodic, de astă dată cu apariție lunară,

într-o nouă serie, care, din păcate, nu are viață lungă.

Cartea beneficiază de o excepțională prezentare făcută de prof. Silvia-Gabriela Almăjan, prefată prin care dorește „*a puncta anumite elemente evidente ale particularităților textului*” afirmând că „*volumul mustește într-adevăr de romantism, de sentiment, de zbucium, de căutări. Temele predilecte ce se pot regăsi în acest volum nu sunt noutăți – omul, iubirea, viața, moartea, sufletul, zbuciumul, nimicnicia, însă modul în care sunt abordate este cu totul inedit.*” Iar „*cele câteva esuri așezate în finalul tomului subliniază delicatețea unui suflet zbuciumat, căutarea unui sens, frământările unui profesor pasionat de ceea ce face.*” și conchizând: „*Un volum de debut în care rezonază poezia cu pictura, relația elev-profesor, preocuparea pentru taină, adevăr și frumos, toate laolaltă conturând imaginea unui «romantic întârziat».*”

Poeziile Carlei Cioca sunt veritabile mărturisiri care emană un iz de tristețe, de nostalgie și multă sensibilitate. Sensibilitate și talent remarcate și de publicul participant la evenimentul din 16 septembrie 2022 de la Liceul Teoretic „Tata Oancea” Bocșa.

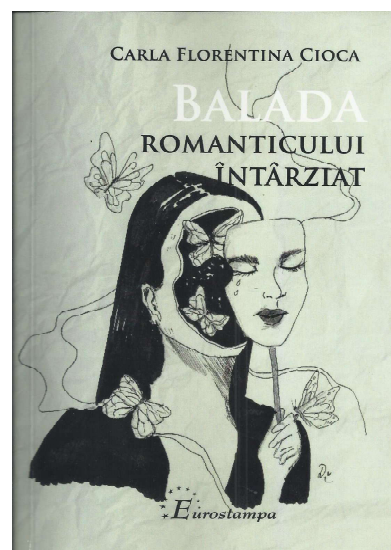
Despre carte, dar mai ales despre autoare s-au spus cuvinte alese rostite de directorul Dragoș Vasile, de absolventa de drept, fostă elevă a liceului bocșean, Sybille Jaba, de studenta Denisa Papuc, de primarul orașului Bocșa, dr. Mirel Patriciu Pascu, prezent și în calitate de fost elev al acestui liceu, dar și fost coleg al autoarei, de directorul

Bibliotecii Publice, Gabriela Șerban și, evident, de moderatorul întâlnirii, directorul Casei de Cultură Bocșa, dar, mai ales, apropiat prieten de familie, Dan Ioan Liuț.

O întâlnire frumoasă, înnobilită de recitalul de versuri din volumul prezentat, dar și de recitalul muzical al flautistei Denisa Stoianov, de asemenea elevă a Liceului Teoretic „Tata Oancea” Bocșa.

Și voi încheia redând poemul meu preferat din acest volum frumos și sensibil al prietenei și colaboratoarei Carla Cioca: „Descoperirea” datat 21.02.2021.

„*Fericirea mea e-n fiecare floare pe care-o sărut în primăvară, în cerul cu nori de zăpadă, ce se-ncaieră în zile senine, în sunetul apei, pe piatra pictată de timp. Fericirea mea e-n fericirea ta, iubire!*”

Titus Suciu

Îngerii... nu îngenunchează

7.

Pentru locuitorii mirificei planete F – numai și numai a copiilor! –, plonjarea în starea de fascinație e instantanee, revenirea – derutantă. După ultima vibrație ce-și luase zborul din instrument, copilul era în continuare cu ochii pe bătrân și clarinet, dar în privire i se deslușea supărarea nu acordul, dezorientarea nu extazul, păreri de rău nu vraja. Cine intervenise în incredibilele stări trăite din momentul în care bătrânul Zaharia dusesse clarinetul la gură?... Dar mai ales ce se întâmplase, cine sfâșiasse vraja aceea?... De ce nu se mai simțea ca până atunci?...

Numai că răspunsurile pentru întrebări păreau, brusc, să nu-l mai intereseze. Se apropie de altfel de bătrân, își duse mânuțele la obrajii acestuia, îi întoarse capul spre lumină.

- Bade Zarie... Bade dragă, da' ce-i cu dumneavoastră, bade, că parcă pă obraji...

Bătrânul își apropie o mână de ochi ieșind însă din încurcătură datorită unui gest, nu cine știe căror negații.

- Dorii să-l duc în casă?... întrebă Ilie uitând de observația anterioară din cauza alteia, de moment, pentru că bătrânul împingea clarinetul spre el cu cealaltă mână.

- E, nu... Da' așază-te cole, lângă mine... Așe... Cum ai zâs că te cheamă?

- Ilie...

- E... da... Mi-ai mai spus...

- Mulțam... bâigui copilul luând loc alături, nedumerit de faptul că bătrânul avea, pe mai departe, mâna în care ținea clarinetul întinsă înspre el

- Și ie-l o dată, că mă dore brațu'.

Vorbele îl surprinseseră într-atât, încât câteva clipe rămase în poziția de până atunci fără să fi schițat nici cel mai mărunț gest, de parcă n-ar fi înțeles ce i se spusese. După care însă, întinse mânuțele brusc, repezit dar, după ce preluă clarinetul, și-l apropie de piept cu mișcări oarecum ceremonioase. Îl încercau trăiri contradictorii. Uneori o neașteptată stare de bine, când și când o nedumerire stăruitoare. Era încântat că avea instrumentul în mâini, se uita la el ca un creștin la sfintele moaște ale unui mare duhovnic, în același timp însă se întreba... da' dă ce nu l-o pus

oare pă lavință... întră noi?...

Preocupat de această, pentru el mică-mare dilemă, la urma urmei foarte, foarte importantă la nivelul înțelegerii lui, copilul nu sesiză felul în care se uita săteanul la el, surâsul, lumina din ochi, cu atât mai puțin ușoarele înclinări ale capului, ce-l făcuseră să-și amintească o dorință veche, însă pe care, de ani buni, credea că n-o s-o mai vadă împlinită niciodată. Or faptul este fapt, în surâsul acela, nu ușor de descris, un specialist în psihologie ar fi identificat două tulburătoare stări ale bătrânului – pe de-o parte o... **izbăvire**, pe de alta... o **împlinire**!

- E... Ilie... Iliuță dragă, cum să zâc... Nu te știem. Da' cu tăte estea te-am așteptat...

- Da' cum să m-așteptați, bade Zarie, dacă nu mă știați...

- Nu te grăbi, că... E... tu ești pre mic ca să știi câte ceva despre mine... pre mic...

- Ce știu îi de la tata...

- Da' zâci că nu el te-o trâmes.

- Nu dânsul.

- E... atunci...

- Atunci ce?...

- Atunci îi cum zâc io. Da' taci numa' ș-ascultă, că la urmă... Iliuță, când avem, când eram așe, cam de vârsta ta... E... atunci mi s-ontâmplat ceva de necrezut...

- De necrezut?... Ce?...

- Noi avem... E... tata ave trâi oi ș-o capră...

Așe, pântru casă, pântru noi... Pântru dâșii și noi, că mai erau și frate-mi-o și soră-mea... Și cum zâc, eram în poiană, cu oile la iarbă verde... Nu în poiana dinspre Chiher, în aia dinspre Beica... Și-ntr-o zi, așe, pă însărat, când hotărâsem s-apuc spră sat, pântru că o oaie întrase printră pomi... m-am dus după ie...

- Ș-aț' găsât-o?

- Da... Numa' că altceva vreu a-ț' spune...

- Ce?

- E... Acolo, în marginea pădurii, lâng-un platan pă lângă care nu să pote să nu mai fi trăcut în dup-amiaza aia, mai mult de-atât, eu fiind sângur-sângurel în poiană tât timpu'... deci cum zâc, când m-am dus, așe cum îți spunem, după vițacă, am... am găsât un clarinet...

În ochii copilului, brusc, o cu totul altă privire decât cea de până atunci. Sunt situații în care ceea ce auzim, ceea ce ni se întâmplă, ne face să tresărim, ne tulbură și, preț de câteva momente, avem impresia că e vorba de ceva crucial, important nu doar pentru prezentul imediat. Însă cum rareori reușim să ajungem la esența acelui ceva din cauza complexității situațiilor ori a incapacităților noastre în a le găsi sensul profund, pe de altă parte fiindcă suntem asaltați de noi stări dilematice, abandonăm preocuparea respectivă. Dar peste cine știe cât timp, uneori peste ani mulți, foarte mulți, datorită unei împrejurări mai

mult ori mai puțin aparte la care ajungem, e posibil să ne amintim, surprinși doar în prima fază, circumstanța respectivă. Surprinși pe moment, după care, privind în gol, de fapt în trecut, căzând pe gânduri ne spunem... da...da-da, atunci a fost un... un semn clar... Destul de clar... Ar fi trebuit să fi înțeles, încă de atunci, că acela era drumul meu, nu cel pe care am mers până acum...

Însă Ilie era copil. Doar un copil. Și în locul unor preocupări de acest gen – mai totdeauna improprii și adulților – de când îi auzise ultimele vorbe, îl fixa pe bătrân chinuit de întrebarea dacă îi spusese ori nu în ce mod ajunsese posesor al fluierului. Da... intrase în curtea gospodarului cu el în mână... schimbaseră niște cuvinte... numai că nu știa ce vorbe... Ce-i drept își amintea câteva din cele pe care le rostise, dar nu pe toate... Și, deodată, cuvântul... **găsit!** Rostit de bătrânul sătean. Badea Zaharia găsisese cândva, cine știe cu câți ani în urmă, poate când fusese și el copil, un clarinet; el găsisese... un fluier. Găsisese?... se întreba el neîncrezător temându-se, tot mai mult, că bătrânul știa de unde-l avea și în acel mod voia să-l facă de rușine pentru că nu-i dezvăluise, așa cum s-ar fi cuvenit, adevărul?

MARIUS CĂRBUNESCU

Condamnarea la viață

(fragment de roman în lucru)

În acea amiază, când am deschis ușa metalică ce-mi stăvilea lumea inefabilă și grotescă în același timp, populată de monștri înfricoșători și vise purtate de o pală de vânt, ca o pasăre în survol, cerul mi se arăta străin și păgân. Părea că se prăbușește peste mine, iar apăsarea sa îmi golea plămânii într-o expirație fără sfârșit. După ce gura de aer se risipea în vânt, evacuată printr-un oftat prelungit, îmi expiram saliva, sângele, organele, măruntaiele. Tot miezul ființei mele viscereale, până la piele, era expulzat de o forță nepământească care îmi regla presiunea printr-un gol interior incomensurabil.

Tocmai trecusem în clasa a doua primară și dădusem peste un necaz mare de tot. Într-una dintre recreații, câțiva colegi mă umiliseră crunt în fața întregii clase. Privită cu ochii încercați ai adulților, capabili să dozeze lumina ce se revarsă asupra lor sau să vadă în beznă, secvența de realitate nu reprezintă o noutate. În schimb, reacțiile din sufletele copiilor sunt noi și uneori imprevizibile.

Multiplicată la nesfârșit prin gesturi și replici ce se transmit din generație în generație, scena poate fi evocată cu un termen care mai târziu va face furori prin consiliile profesoriale drept „hărțuire”, după englezescul „bullying”. Noi îi spuneam mai neaoș „cătrânire”. De fapt, aceeași Mărie cu altă pălărie. Învățătorul chemat degrabă, taman când începusem să-mi fac singur dreptate, scos din minți, și să împrăstii pumni în stânga și-n dreapta, considerase de cuviință să mă pedepsească tot pe mine. Fusesem aruncat în genunchi în fața clasei, pus la colț, cu mâinile ridicate deasupra capului, ca un prizonier capturat în cine știe ce confruntare vitejească. Vreme de aproape o oră, am avut suficient timp la dispoziție pentru a-mi imagina felurite scenarii ale căderii mele la datorie, până ce furnicături din ce în ce mai dese îmi dădeau senzația că brațele mi se goliseră de ultimii stropi de sânge și nu se mai puteau întoarce din amorțeală. Ca și cum asta n-ar fi fost de ajuns, a doua zi, mama trebuia să-și facă și ea drum până la școală, conform uzanțelor. Era musai să fie informată personal despre derapajele comportamentale ale odraslei sale, de neiertat, după cum se exprimase pretențios zbirul de la catedră. Iar eu ar fi trebuit să-i dau vestea cea mare.

Venisem direct de la ore, cu ghiozdanul în spate. Doream să-mi pun ordine în gânduri și să stabilesc ce am de făcut până ce voi da ochii cu mama. Cu ce versiune ocolitoare să mă prezint în fața ei? Cât de subtilă să fie minciuna pentru a mă putea confrunța cu ea și a doua zi, în fața învățătorului, sau cât de mult pot îndulci adevărul pentru a-l face acceptabil? Toate aceste ecuații semantice îmi dădeau cu rest. M-am tras mai într-o parte pe casa liftului, cu genunchii lăsați peste parapet. Îi antrenasem într-un balans de pendulă care cântărea secunde, fără a-mi ocupa atenția. Contemplam umbrele mișcătoare de la baza edificiului. Mașini și oameni de dimensiunile unor piese de șah viermuiau de colo până colo pe cimentul păstos. Nu găseam niciun rost în toată viermuiala aia și nici nu cred că exista vreunul. Acele figurine însufletește viețuiau degeaba. Dacă exista totuși un scop, aflat la confluența năzuințelor lor mărunte, cu siguranță le era necunoscut. Putea fi un scop transcendent, imposibil de înțeles. La fel de neînțeles ca foaia de parcurs a leucocitelor ce viermuiesc prin corpul uman, încoace și încolo, fără a da socoteală individului ce le găzduiește. Sau ca neghiobiile vieții de zi cu zi, privite printr-un ochean întors și interpretate la scara istoriei.

În ceea ce mă privește, și asta face diferența, rațiunea pentru care mă aflam acolo mi se releva din ce în ce mai structurat, avea claritate. Ultima manifestare de voință a existenței mele purta pecetea drumului spre neant. Ce panoramă stranie! Lacrimile prinseseră a se forma în colțul ochilor,

încețoșându-mi privirea. Umbrele de jos păreau să nu mai fie așa depărtate. O plapumă alburie, transparentă, moale, s-ar fi așternut peste ele. Dacă aș fi sărit, aș fi putut să le prind ca pe niște găze plâpânde. Simțisem dinainte apăsarea cerului, dar acum și pământul se comprima puternic, prinzându-mă la mijloc și strivindu-mă puțin câte puțin cu o menghină termosensibilă, conectată la stările sufletești.

Într-un târziu, m-am lăsat pe spate, cum puteam, la fel de bine, să mă las în față, unde era golul cel mare. Așa s-a nimerit. Am rămas mult timp întins acolo, cu ochii închiși, golit de orice gând, ca după o mare încercare. Figura amenințătoare a învățătorului care îmi cerea să vin cu mama de mână la școală pălise și în cele din urmă a dispărut din mintea mea. M-am ridicat, mi-am scuturat de praf uniforma și am pornit-o agale pe scări, cu ghiozdanul care mă trăgea ca un magnet, să intru în pământ de rușine. Orele de școală se terminaseră de mult. Dacă m-ar fi întrebat cineva de unde vin la ora aia cu uniforma mototolită și agățată neglijent de trupul scheletic, ca un umeraș, n-aș fi avut nicio minciună pregătită să răspund. Mintea mi-era în altă parte, la ce s-ar fi putut întâmpla dacă...

Să fi sărit atunci, aș fi salvat pământul de o umbră în plus. Aici, în închisoare, mi-e infinit mai greu să-mi procur mijloacele necesare... Măcar că mă pot gândi la asta. Din acel moment, am simțit că sunt înzestrat cu o ură și o ciudă nestăpânite, pe care le pot amplifica la nesfârșit.

RADU THEODORU

CALEA ROBILOR

– roman –

SPRE COTU-CHITAIULUI

5

Lacul Chitai, din bălțile Dunării până-n capătul lui dinspre Fântâna Zânelor are o lungime de șase ceasuri mers călare la trap ușor. De la otacul Chitai, Mambet cu cei zece nohai de strajă au părăsit șleahul, ținând malul lacului, pe urmele harabalelor tribului stăpânit de Gazan baatur. Este un ceas Înaintea amiazului. Ziua de brumărel caldă și însoțită, cu cerul lacrimă, cu zarea stepei tremurând într-un văl diafan de păclă străvezie, îi scurge în suflet o duioșie blândă. Teleguța cu Morunul își bate obezile înaintea lor, straja din față făcând-o Mambet la câteva sute de pași cu călăreții răsfițați. O pereche de dropii se duce spre malul lacului legănându-și târțițele, fără să se sinchisească de ei. Căpitanul Mârzea și-a alăturat armăsarul de iapa neagră corb pe care Hurrem călărește bărbătește. Șeitan sforăie alintat. Își lipește capul de gâtul iepei, frecându-și-l ușor, într-o mângâiere blândă.

- Nu te-am văzut de mult domnia ta, căpitane, spune Hurrem într-o românească ușor asprită. Cu mămuca grăim românește. Ai uitat c-am grăit împreună, moldovenește?

- N-am uitat, Hurrem. Atunci erai doar o copilă.

- Acum?

- Nu mă ispiti.

- Te mai poate ispiti una ca mine, după ce-ai colindat lumea?

- Ești însăși ispita!

Hurrem râde, arătându-și dințișorii. Râs pe jumătate alintat. Pe jumătate aspru. Mlădie în șaua înaltă de safian roșu, cu arcurile din față și spate legate în alamă, cu scărițe arăbești late, având un bold care înlocuiește pintenii, cazaca strânsă pe sâni carnoși împungându-i camizola de mătase, îl privește în lumini cu ochii ei verzi, pieziși.

- Sunt vrăjitoare!

- Mă vrăjești?

- Te aduc la tine!

Mârzea se foiește în șa. Privirea verde, îl pătrunde tăios. Pleoapele fecioarei se subțiază, lăsând să treacă o lamă licăritoare ca și când o rază albă din soare s-ar răsfrânge din ochii

tătăroaicei. Se întâmplă o ciudățenie aidoma aceleia din taina CASEI BÂRLĂDEANU de la Bebek, când Învățătorul i-a pătruns aura, el regăsindu-se în vechimea din care purcede Țara Soarelui și Cetatea de Piatră. Să fie Hurrem o inițiată precum Elisaveta Sofia ? Sau l-au amestecat miresmele amărui de pelin zdrobit în copitele cailor, de drog și colilie, văzduhul albastru săgetat de stolurile de gărlite, de pescăruși, vâslit de lebede și de pelicani, arătări albe, poleite de soarele răsfărând în oglinzile lacului și sușutul cântat al vântișorului de amiază care desmiardă canafurile trestiișului, Hurrem încrustându-se în această lume ca un duh al stepelor nemărginite ?

Într-o clipită re trăiește întâmplările țarigrădene, cele din Slobozie, de la Eskikalé, nu întâmplările în sine, tălmăcirea lor adâncă, firul care le înădește, el însuși fiind un nod pe acest fir, încă nedeplin hotărât, în cumpănă, călăuzit mai mult de alții decât de el însuși, cu întrebări nedelegate, cărora alții le-au dat răspunsurile lor, nu ale lui, silindu-l într-un fel să vadă lumea prin ochii lor, și nu prin ai lui. Către serdarul Constantin Cantemir se-nchină ca un oștean credincios și cinstit. Dar serdarul n-a dat răspuns nici Iglisiei, care-i îndeamnă să stea alături de turci, nici spătarului Șerban Cantacuzino care se-ndeamnă alături de creștinătate, adică alături de nemți. Știe de pregătirile răscoalei împotriva Ducăi, dar în același timp este sabia acestuia, care-i îndeplinește poruncile date prin marele hatman Buhuș, cumnatul lui Vodă, oștean vașnic și netemător nici de diavol, nici de înger.

Să fi fost privirea acestei jumătate moldovancă, jumătate tătară, limpezitoare de cuget ? Sau a venit vremea să se ia în stăpânire, Bugeacul pricinuindu-i această întoarcere spre sinele său cel adânc ?!

- Am stat un an la sora lui Gazan baatur din otacul nohailor rățăcitori de la Bug.

- Aceea te-a învățat vrăji ?

- Aceea m-a învățat să fiu, căpitane Mârzea ! Hurrem are glasul când aspru, când melodios.

- Cum să fii, zâna stepelor ?

Hurrem râde.

- Precum cântarea Mevlevi, căpitane.

- Nu cunosc cântarea Mevlevi ! Ai să mi-o cânti tu ?

- Am să ți-o deslușesc eu.

- Când ?

- La iarnă. Lângă foc.

- Până atunci îmbătrânesc.

- Nici nu îmbătrânești. Nici nu mă uiți.

- Ochii care nu se văd, se uită.

- Nu ai mei !

Cu o mișcare dibace, Hurrem își ridică pe picioarele dinapoi iepșoara flocoasă cu nările despicate. O răsuțeșta în loc.

- Iernăm la Tatar – Copceac, spune și pleacă

la galop înapoi spre otac, culcată pe oblânc, scoțând un chiot voinicesc, de luptă.

Mârzea îi dă frâu lui Șeitan. Armăsarul își scutură coama, îndăluind la trap. Ajunge telega.

- Ehei, voinice, la grea slujbă ai intrat, spune jupân Petre Bârlădeanu ridicându-și sprâncenele cu dosul dreptei.... Aprigi anii ăștia ai bărbăției singuratice.

- Aprigi, domnia ta. Și necruțători. Iată, se vede capul lacului. De-acolo, în două ceasuri de mers domol suntem la Cotul Chilaiului..

- De-o viață n-am mai hălăduit pe pământul Moldovei.

- Binecuvântat fie.

- Pare că stau la divan cu ai mei din străvechime, fătul meu Mârzea.

- E și asta vraja și taina Moldovei, domnia-ta.

- Aprigă Smaranda boierului Decuseară. Cum s-o împăca oare cu Zamfira ?

- Este între ele cuget de pace și de bunăvoință; Radu.

- Îl cunoști de multă vreme ?

- Din iunie. Și din slujire la oaste. Bun și vajnic călăreț. Bun ar fi fost și de monah, domnia-ta.

- Greu îmi vine să mă despart de Zamfira, oftează jupân Petre Bârlădeanu... Caii merg la pas. Bugeacul se desfată sub lumina aurie prin care trec fire argintii de mătasea morților. Mambet vine la teleguță în galop mic.

- Luminată să vă fie fața. Iată capul lacului. Până aici am avut poruncă să vă fac strajă.

Vin și nohaili stârnind nourași de colb.

- Mambet, să nu uiți, îi spune Mârzea.

Tătărașul râde.

- Nu uit, Mârzea baatur. Prietenii părintelui meu sunt stăpânii mei.

- Allah cu voi !

- Allah cu tine !

Mambet și nohaili se duc în goană. Din trestiiș iese un ciopor de capre sălbatic. Țapul negru îi privește ponciș. Scurmă cu copita. Își pleacă coarnele, venind val vârtej asupra lui Șeitan. Se răzgândește. Behăie. Se întoarce la caprele lui.

Afurisitul. Parcă ne-ar meni ! La Țarigrad nu mai era de stat. Pusese ochii pe Zamfira un Mehmed bimbași de pedestrimă yaya. Nu i-o dădeam, o lua cu sila... La Chilia îi pun strajă tare. S-au înmulțit neguțătorii de roabe. Mi-ar fi plăcut să te știu mai aproape de Chila și Cotul Chitaiului, fătul meu Mârzea.

- Sabia boierilor Decuseară este de temut, domnia ta. Vor țese un năvod de rubedenii și razeși și pângari și cunoscuți care s-o apere de furi. La nevoie, o aducem în Hârtopul Tigheciului...

Jupân Petre Bârlădeanu – Morun se dovedește pe cât de grijuliu, pe atât de înțelept și chibzuit. Va face un ahî ciâu Ibrahim Turgay, adică o

confraternitate de negoț, ca să-i vândă covoarele la Veneția. Ibrahim Turgay are ochii și urechile asupra Chilie. Șoltuzul are și el vad la câștigul CASEI. Zamfira, isteată cum este, aducându-l parte la dugheana cu scumpătăți. Au trecut prin vad apa Kirkizului Mic, luând-o spre miazănoapte pe malul drept al Kirkizului Chitai. Răchita roșie înlocuiește trestiișurile, ierburile mângâie burțile cailor. Vântișorul venit din răsărit le vâlurește, făcându-le să-și desmierde culorile într-o trecere de la verde la gălbui, într-o unduire lină, din care se desprind miresme tari, ametoitoare. Călărind la trap întins, fermecat de reântâlnirea lui cu Bugeacul, Mârzea se-ntrebă, dacă nu cumva s-a pripit mărturisindu-i lui Radu Decuseară dragostea pentru Smaranda, de fapt o necunoscută care, astăzi l-a înfruntat dușmănos, fără nici un temei, fără nici un temei fiind ieșirea ei cu sabia în calea soliei lui Mambet. Poartă cu sine chipul tătarcei Hurrem. Îl neliniștește încredințarea cu care l-a menit să vină la Tatar Copceac, ca și când i-ar fi stăpână. Noaptea de dragoste cu Elisaveta Sofia să fi fost doar clipă și întâmplare? Doar drojdia amintirii care-i răscolește simțurile? Sau de acolo i se trage limpezimea cugetului și liniștea în care se regăsește pe sine?

(Va urma)

Poeme de ION GRECU

Nelămurit

Niciodată n-am văzut
Cum destinu-mparte
Viața-n prezent și trecut,
Viitor sau moarte.

Iarăși nu am auzit,
Cânt ciudat, de iele,
Și nici cum s-a zămislit
Jocul prins în ele.

N-am simțit cum m-atingea
Vremea, nea aleasă
Și sfios își așternea,
Vălu-i de mireasă.

Și nu am gustat nicicând,
Ce alții au strâns.
Dar m-am bucurat, văzând
Zâmbet și nu plâns.

N-am simțit niciun miros
Tămâiat, din cer,
Am căutat bine, frumos
Vieții să îi cer.

Totuși, multe am simțit:
Iubiri, doruri, gânduri,
Ce cu suflet le-am hrănit
În atâtea rânduri.

Mă simt simplu muritor,
C-un firesc sfârșit.
Dar, mă sting aprins de dor
Și... nelămurit

Scrisoare testament

*Fiiicei mele,
Lavinia Carolina*

Puiul tatei, eu mă duc,
Plec cu dor de tine.
Simt că n-am să mai apuc
Vremea-n care-i bine.

Mi-a fost dat ca în răspăr,
Viața zbuciumată.
Cine știe-n Adevăr
Am trăit vreodată!?

Port în mine acum, seara
Bătrâneții, și-am plecat.
Îți las ție primăvara,
Viața, sufletul curat...

Cred să plec încins c-o rază
Pe cărarea fără dor.
Heruvimi mi-or fi de pază
Sau strigoi morților ?

Las în urmă gânduri, fapte,
La lumină și-ntuneric.
Mă așteaptă ziuă? Noapte?
Raiul? Locul luciferic?

Voi sosi în lumea dreaptă
Ori în locul de osândă ?
Îngeri sunt cei ce m-așteaptă
Sau demoni ce stau la pândă?

Nechemați venim pe lume
Și plecăm fără să știm.
Amintire: doar un nume,
Pe o cruce-n țințirim.

Dar las loc nelămuririi
Să cuprindă al meu gând,
Iar pe treptele Iubirii,
Dau ofrandă; până când!?

Edith Guip-Cobilanschi, doamna poveștilor din Banat, la ceas aniversar – 85!

„Fără dânsa ar fi Banatul Montan mult mai sărac...”¹ scrie Erwin Josef Țigla, iar cei care o cunoaștem pe doamna Edith Guip-Cobilanschi îi dăm dreptate! „Cel care a cunoscut-o o dată, nu o va mai putea uita... Zâmbetul ei ca și poveștile ei scoase din viață te vor urmări și nu te vei mai putea debarasa de ele: te vor face să meditezi, să râzi, să plângi, să visezi...” continuă Erwin Țigla portretul doamnei Cobilanschi. Iar eu aș adăuga următoarele: această doamnă te cucerește din prima! Nu se poate să o întâlnești pe doamna Cobilanschi și să nu te îndrăgostești de ea! E cuceritoare! Prin zâmbetul de care amintea colegul Erwin și printr-o inteligență sclipitoare! Prin talentul său nativ în a se face plăcută, dar și prin farmecul poveștilor pe care le rostește cu o extraordinară ușurință, astfel încât te întrebi automat dacă acele personaje chiar au existat, dacă acele întâmplări chiar sunt reale sau sunt doar rodul imaginației acestei minunate povestitoare!

Edith Guip-Cobilanschi scrie cu bucurie și entuziasm, iar povestirile domniei sale chiar sunt reale sau inspirate din realitate. Este o pasionată și harnică scriitoare, mărturisind că are această pasiune dintotdeauna. Doar că după anii '90, o dată cu pensionarea, timpul i-a permis să se dedice mai mult scrisului. Iar Erwin Josef Țigla a avut un rol esențial în debutul editorial, insistând în a aduna toate poveștile, povestirile, versurile scrise în timp de Edith Guip-Cobilanschi: „...Domnul Țigla m-a invitat să strâng toate poeziile, toate reportajele despre Banatul Montan pentru a scoate o carte. Așa a apărut prima mea carte cu povești haiducești, care mi le spuneau bătrânii pe munte... Am scris multe istorioare legate de adevăr și de fapte întâmplare.”²

Edith Guip-Cobilanschi s-a născut în 13 iulie 1937 la Oțelu Roșu (Dealul Ferdinandului) în Banatul Montan. A studiat la Timișoara și a fost profesoară de limba germană timp de 37 de ani. A avut o carieră didactică frumoasă și fructuoasă, a slujit catedra și învățământul bănățean atât ca dascăl dedicat, cât și ca director și ambițios coordonator de proiecte educaționale.

A debutat publicistic în „Tribuna școlii” în anul 1987. Apoi a continuat să publice în reviste precum: „Neue Banater Zeitung”, „Allgemeine Deutsche Zeitung für Rumänien”, „Echo”, „Reșița”,

„Reflex”, „Bocșa culturală”, „Lot und Waage”, „Eckart”, „Stafette” etc.³

A publicat șase cărți, toate în limba germană, apoi, la îndemnul istoricului literar Cornel Ungureanu, a început să publice și în limba română. Debutul editorial s-a produs în anul 1999 cu volumul „Poesie des Banater Berglands. Gedichte und Prosa” (Poezia Banatului Montan. Poezii și Proză) coord. Erwin Josef Țigla. București: ADZ, 1999.

Apoi au apărut alte volume între care amintim: „Dem Banat in tiefster Dankbarkeit (Banatului cu adânci mulțumiri. Timișoara: Eurobit, 2000); „Bekannte und unbekannte Banater (Bănățeni cunoscuți și necunoscuți. Timișoara: ArtPress, 2002); „Erinnerungen von früher und gestern (Amintiri de demult și de ieri. Timișoara: ArtPress, 2004); „Charakterbilder im Wandel der Zeit (Caractere la răscrucea timpurilor. Timișoara: Cosmopolitan, 2006); „Süßes Heimweh, bitteres Fernweh (Dulce dor de casă, dor amar de ducă. Reșița: Banatul Montan, 2008); „In hora ielelor (Reșița: Editura TIM, 2012); „Schulmeisterin im Osten (Dascăliță în răsărit. Timișoara: Cosmopolitan-Art, 2012).

Povestiri ale scriitoarei Edith Guip-Cobilanschi sunt cuprinse și în antologii, dar sunt „risipite” și prin diverse publicații de literatură și cultură din țară și străinătate.

Veritabil scriitor al Banatului, admirabila Edith Guip-Cobilanschi este membru al Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Timișoara, și se bucură de importante recenzii și cronici semnate de scriitori de seamă precum: Ada D. Cruceanu, Eleonora Pascu, Ingeborg Romoșan, Hans Liebhardt, Dan Cărmădaru, Alexander Gerdanovitz, Eveline Hâncu, Erwin Josef Țigla, Marianne Virginia Lăzărescu, Thomas Hüttner, Ștefan Ehling și alții.

De asemenea, Doamna Edith Guip-Cobilanschi este decorată cu Crucea de aur pentru merite de către Republica Austria, cu însemnul prieteniei în bronz de către Landul austriac Știria, cu medaliile autohtone „Alexander Tietz” și „Otto Alscher” ale Banatului Mondan, dar și cu alte importante distincții venite din partea unor instituții și asociații.

Doamna Cobilanschi este o bucurie și un răsfăț pentru orice colaborator! Revista „Bocșa culturală” este una dintre norocoasele reviste din Banat care găzduiește, număr de număr, frumoasele povești ale scriitoarei Edith Guip Cobilanschi. Suntem onorați s-o avem colaboratoare și prietenă!

De asemenea, este o prezență extraordinar

de agreabilă în cadrul evenimentelor organizate la Bocșa de Forumul Democratic al Germanilor, unde ne răsfățăm cu povești de ieri și de azi, cu plauzibile și savuroase comentarii despre viața cotidiană, îmbrăcate, fie într-un umor negru, uneori chiar macabru, fie într-un umor sarcastic, plin de ironie. Dar, întotdeauna, un umor sănătos, ca, în final, optimismul să învingă! Fiecare comentariu sau povestire se încheie triumfând binele (sau, cel puțin, cu speranța aceasta!), se încheie printr-o concluzie povătuitoare și înțeleaptă.

Edith Guip Cobilanschi este o doamnă frumoasă, delicată și sensibilă, dar și un om bine ancorat în realitate; este de o extraordinară luciditate, iar acest talent de povestitor parcă o ajută să evadeze, adesea, din realitatea uneori prea dură, chinuitoare chiar. Este Doamna poveștilor din Banat, iar noi, bocșenii, suntem tare mândri că o avem alături, că o avem „aliată” în demersurile noastre cultural-literare! Că este unul dintre scriitorii fideli și importanți prezenți în paginile revistei „Bocșa culturală” doar din iubire, fără alte avantaje sau câștiguri! Din iubire de oameni, de scris, de literatură... Din iubirea și bucuria de a împărtăși povești!

Pentru toate acestea, vă mulțumim, Doamnă! Vă mulțumim pentru modelul de Om care sunteți pentru fiecare dintre noi! Vă mulțumim pentru acele povești-lecții de viață, pentru acele povești de ieri și de azi, din care desprindem, râzând, defecte sau calități ale unor oameni iviți adesea „în imediata noastră apropiere”. Vă mulțumim că împărtășiți aceste talente (sau talanturi!) cu noi, că ne sunteți aproape, necondiționat!

La mulți ani, Doamnă Edith Guip-Cobilanschi! Dumnezeu să vă țină sănătoasă și frumoasă întru mulți ani!

Iar eu, personal, îl rog pe bunul Dumnezeu să mă-nvrednicească să primesc încă mulți ani înainte scrisorile dumneavoastră, plicurile elegante și personalizate cu talent și dragoste de mâinile dumneavoastră iscusite!

La mulți ani, Doamnă a poveștilor din Banat!

Note

¹ Reflex (Reșița). An XVIII (serie nouă). nr. 7-12 (202-207), iulie-decembrie 2017, p. 23.

² Titus Crișciu. Idei în labirint. Interviu. Oravița: Clubul „Mitteleuropa”, 2011.

³ Enciclopedia Banatului. Literatura. Timișoara: Editura David Press Print, 2016.

GABRIELA ȘERBAN

25 de ani de presă neîntreruptă în cei 140 de ani de presă inițiată la Bocșa

În 30 septembrie 1997, la Bocșa, sub egida Bibliotecii Orășenești „Tata Oancea”, la inițiativa primarului Victor Creangă și în coordonarea bibliotecarei Gabriela Tiperciuc, a apărut primul număr al periodicului „**Bocșa 2000**”. Nimeni nu s-a gândit în acel moment că acesta va fi primul pas în realizarea unei reviste de cultură la Bocșa!

Mai trebuie precizat că, încă de la început, echipa „Bocșa 2000” l-a avut alături, ca îndrumător și editor, pe maestrul Gheorghe Jurma. Gabriela Tiperciuc, cea care avea misiunea realizării unui periodic, n-avea idee de modul în care acesta se realiza, iar colaboratorii cei mai apropiați la fel. Așadar, a apelat din start la profesionalismul jurnalistului și editorului Gheorghe Jurma și de atunci această colaborare s-a dovedit a fi rodnică și de succes.

Bineînțeles că orașul Bocșa nu se afla la prima încercare de editare a unui periodic.

În volumul „Presa și viața literară din Caraș-Severin” (Reșița, 1978) și, mai târziu, în volumul „Panorama presei din Caraș-Severin” (Reșița, 2018) Gheorghe Jurma prezintă un istoric al presei bocșene, precum și importanța acestei localități între centrele de presă, de tipar din Banat. Potrivit istoricului realizat de Gheorghe Jurma, astăzi se împlinesc 140 de ani de la primul periodic realizat la Bocșa, prima gazetă românească din Caraș-Severin: „**Privighetoarea**” apărută în 1882 la Boca-Montană, proprietar fiind Simeon Pocreanu. Gazetă e mutată, după doar o lună, la Reșița. Ulterior apar multe alte gazete și calendare. O precizare din 1947 privind situația presei din Banat demonstrează aceste afirmații: „*În Banatul întreg mai apar astăzi trei gazete săptămânale: «Curierul Banatului» care apare la Timișoara sub direcția d-lui Iancu Cioncatu, fiind într-al XXVIII-lea an de apariție; «Răsunetul» de la Lugoj condus, de 25 de ani, de către inimosul tipograf Gh. Țăran și «Curentul nou», care apare de două decenii la Bocșa Montană, sub îndrumarea neobositului M. Velceleanu. / Trei făclii care au învins imposibilul, continuând să existe fără subvenții și fără fondurile partidelor politice. Trei tribune independente, cari au răzbit să trăiască pentru a lumina calea adevărului asupra Timiș-Torontalului, Severinului și Carașului.*” (Const. Severeanu, *Trei tribune bănățene*, în „Curentul nou”, XIX, nr. 689, 1 iulie 1947.)

Așadar, Bocșa a fost unul dintre cele mai importante centre de presă din Banat. Revista noastră „**Bocșa culturală**”, bine cunoscută și apreciată de public, continuă această tradiție.

Teoria Protonismului: Un ajutor pentru îmbunătățirea funcției sociale a literaturii.

- o introducere -

Această prelegere oferă o privire de ansamblu introductivă a Teoriei Protonismului, oferind o descriere generală a celor cinci principii centrale ale sale: Protonismologie, Restituire, Investigare, Adevăr și Etică.

În 2005, când a fost publicată cartea mea *Protonism: Theory into Practice*, conceptul a avut o relevanță imediată în contextul balcanic. Tulburările politice și sociale ale erei post-comuniste și furia etnică care au dus la conflictele majore din războaiele iugoslave din anii 1990 au transformat adesea critica literară într-o armă politică, sectariană, etnică sau ideologică, în dezavantajul literaturii.

Ideologii au început să pătrundă în lumea criticii literare, înlocuind expertii în domeniu. Influența criticii literare nu a mai servit dezvoltării actuale a literaturii. Critica literară a devenit falsă, eșuând în misiunea sa de a susține autenticitatea literaturii. Corectitudinea, cea mai mare valoare a criticii, nu mai lumina lumea literară. Domnea ura. S-a uitat în general că judecata critică ar trebui să vizeze întotdeauna îmbunătățirea dezvoltării literaturii și nu distrugerea ei.

În numele protejării cititorilor de contactul cu literatura nedemnă și promovării reputației literare a autorilor preferați ai anumitor grupuri ideologice, așa-zisele recenzii critice au efectuat atacuri dăunătoare asupra autorilor pe care nu i-au plăcut, forțându-i să înceapă să lucreze sub noi pseudonime.

Mulți autori cunoscuți și-au exprimat furia, cerând un fel de critică literară care să le protejeze arta literară împotriva atacurilor vicioase cu care s-au confruntat. Astfel de autori au insistat că lucrările lor nu sunt simple expresii subiective, ci o adevărată literatură bazată pe talent, profesionalism și experiență concretă acumulată de-a lungul vieții lor. Forma dominantă de critică în regiune la acea vreme avea, de fapt, puțină legătură cu literatura.

Timp de peste un deceniu, în Balcani, temelia criticii primitive, polemice, a rămas aceeași, indiferent de calitatea lucrărilor pe care le-au examinat criticii. Cea mai mare provocare cu care se confruntă literatura balcanică a fost că cititorii din regiune au început să ignore cu totul literatura. Zgomotul și confuzia au făcut prea dificil pentru cititori să determine valoarea operelor literare.

Între timp, scriitorii și poeții balcanici au început să favorizeze ideea că adevărata artă este recunoscută de puțini, nu de mulți, și că valoarea ei va fi evaluată de următoarea generație de cititori. Acest punct de vedere fatalist, care ocolește în întregime rolul criticilor, pare, de asemenea, inadecvat pentru a susține o cultură literară înfloritoare.

Pe acest fundal, am creat Teoria protonismului ca metodă recomandată pentru practicarea criticii literare. Teoria sugerează că un critic protonist, atunci când se confruntă cu un text, ar trebui să caute mai întâi ceea ce are valoare estetică, intelectuală și morală în lucrare. Criticul care găsește puțină valoare într-o lucrare ar trebui pur și simplu să o lase deoparte și să se abțină complet de la a o discuta - lăsând-o în obscuritate - mai degrabă decât să facă o etapă de retorică disprețuitoare.

Protonismul, ca termen, este o metaforă derivată din fizica atomului: în loc să se oprească asupra electronului volatil, ușor și negativ, criticul protonist se ocupă de protonul rezistent, greu și pozitiv. Inspirând criticii literari să gândească diferit și încurajându-i să sporească rolul criticii literare, Teoria Protonismului își propune să servească drept catalizator pozitiv pentru funcția socială a literaturii.

Speram atunci, și încă este valabil și acum, că, oferind un teren comun criticilor pentru a evalua o operă literară mai obiectiv, teoria protonismului se poate aplica, de asemenea, practicii și teoriei critice din alte părți ale lumii, în lucrările artistice și în multe alte discipline.

Prezentare generală

Descris pe larg în cartea mea *Protonizmi: Nga Teoria Në Praktikë (Protonism: Theory into Practice)*, Protonismul descrie o abordare critică a literaturii și a altor ramuri ale științelor umaniste în legătură cu domeniile fizicii, chimiei și matematicii. Numele derivă de la proton, particula încărcată pozitiv care se găsește în nucleul atomului împreună cu electronul încărcat negativ și neutronul neutru. Prin analogie, criticul protonist caută și subliniază doar elementele încărcate pozitiv ale oricărui subiect este în studiu. Folosind dreapta numerică matematică ca o altă analogie, am putea spune că protonismul se preocupă de valorile de la dreapta lui zero.

În critica literară protonistă, un critic încearcă să explice sau să interpreteze o operă literară luminând sensul acesteia și analizând și evaluându-i estetica și valoarea generală. Un critic protonist versat, precis și corect la minte, evaluează opera pentru critică în ceea ce privește calitățile sale estetice, imperativele sale morale și întrebările intelectuale pe care le ridică. Criticul protonist ar trebui să fie capabil să lase deoparte orice prejudecăți care rezultă din experiențele personale sau din constrângerile societății, căutând obiectivitatea cu care să facă evaluări imparțiale ale operelor literare. Niciun critic literar nu se poate separa complet de propria lui educație și morală personală, dar ar trebui să facă tot posibilul de a separa arta pe care o vede de cine este el ca individ. După citirea unei piese literare, criticului literar ar trebui să fie complet clar ce punct de vedere demonstrează scriitorul și, în principiu, ce încearcă să spună scriitorul. Criticul protonist ar trebui să ajute la clarificarea acestei perspective pentru cititori.

Protonismul poate fi înțeles și printr-o comparație cu legea naturală și pozitivismul. Legea naturală folosește rațiunea, inclusiv introspecția și intuiția, pentru a obține o perspectivă asupra condiției umane. Pozitivismul, pe de altă parte, respinge ideea că înțelegerea poate fi obținută în acest fel. Abordarea pozitivistă afirmă că judecata corectă a tuturor subiecților, inclusiv a condiției umane, trebuie să se bazeze strict pe o bază științifică, cu cunoștințe valide bazate pe experiență și verificare pozitivă. Odată cu examinarea modului în care credințele și atitudinile criticului contextualizează criticile unui subiect studiat, se poate spune că protonismul explorează introspecția și intuiția celorlalți. Prin urmare, protonismul se aliniază mai mult cu legea naturală decât cu pozitivismul, care consideră introspecția și intuiția irelevante.

Protonismotica

Termenul de protonismologie provine dintr-o combinație de protonism și semiotică. Dezvoltarea protonismoticii servește drept corectiv pentru critici, permițând, de asemenea, cititorilor să evalueze și să evalueze lucrările critice.

Un critic protonist folosește protonismotica ca instrument detectiv lingvistic pentru a determina dacă o lucrare de critică negativă echivalează cu un atac *ad hominem* asupra autorului sau este altfel lipsită de știință. Dacă este, atunci protonistul o poate clasifica drept critică non-publică, privată și, prin urmare, discurs neesențial, sau poate alege să apere autorul la un nivel superior. La fel ca operele literare fără calități pozitive, critica negativă are valoarea nulă a unui neutron și nu merită un răspuns pe un plan la fel de negativ. În mod similar, în matematică, un număr negativ plus un număr negativ duce doar la o sumă negativă mai mare. Acesta este motivul pentru care criticii protoniști se abțin să răspundă criticilor negative cu critici mai negative. A face acest lucru subminează discursul productiv.

Un critic literar protonist ar trebui să înțeleagă și să acționeze pe baza principiilor profund pozitive ale limbajului și să aibă o bună înțelegere a simbolismului literar ca element al comportamentului comunicativ în timp ce este angajat în critica literară. Criticul ar trebui să aibă o bună înțelegere a ramurilor pragmaticei, semanticii, sintacticii și a tuturor celorlalte teorii și abordări filozofice relevante pentru starea literaturii de astăzi.

Concomitent, protonismotica ridică cititorul la un nivel de critic dotat cu instrumente lingvistice pentru a efectua o evaluare incisivă a afirmațiilor altor critici non-protoniști. Protonismotica permite cititorului să recunoască semnele în limbajul unui articol critic, care poate fi decodificat pentru a descoperi caracterul profesional al criticului și pentru a stabili dacă criticul a abordat corect autorul. În luarea acestei hotărâri, este important să ținem cont de faptul că protonismul vede o operă de literatură ca fiind mai mare decât autorul care a creat-o, făcând caracterul autorului irelevant în ceea ce privește dacă lucrarea merită sau nu citită.

Criticii protoniști ar trebui să recunoască faptul că, pe măsură ce apar noi teorii socio-lingvistice și literare, se dezvoltă teme noi ale structurii sociale. Textele literare reprezintă produse ale gândurilor și emoțiilor umane exprimate prin cuvinte și nu sunt create de roboți. Deoarece factorul uman contează, trebuie să apreciem efectul potențial profund al criticii asupra literaturii și asupra modului în care literatura modelează comunitățile.

Criticii protoniști urmăresc o conștientizare activă a acestor concepte și preocupări sociale, astfel încât să putem juca un rol îmbogățitor în literatură și în viața de zi cu zi a ființelor umane și a mediului lor. În acest proces, trebuie, de asemenea, să ne perfecționăm stăpânirea diferitelor fundamente ale limbajului. Ținând cont de aceste fundamente ca fundament de bază al cunoștințelor lingvistice, trebuie să gândim constructiv ori de câte ori facem critică literară. Protonismotica îl inspiră pe criticul protonist să studieze relațiile dintre cuvinte și contextele acestora pentru a utiliza strategii lingvistice care pot genera efecte pozitive din orice operă literară decentă, deoarece analiza oricărui text este și un act de creație literară.

(va urma)

Preotul Constantin Miloș (1941-2022) In Memoriam

Preot DR. SILVIU IONEL FERCIUG

„Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor; ca văzând faptele voastre cele bune să slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri” (Matei 5,16).

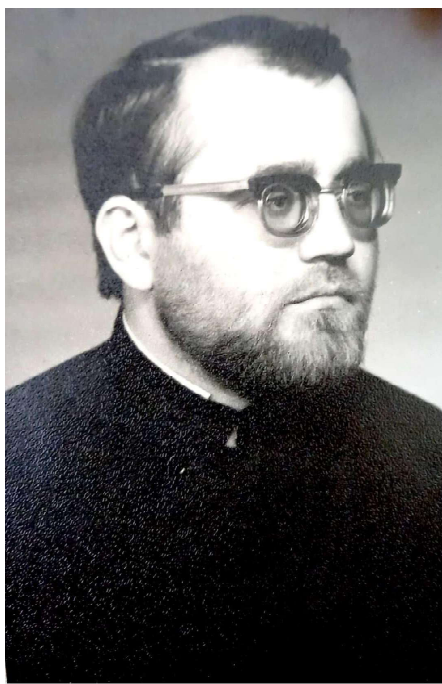
Referindu-se la măreția Preoției, Sfinții Părinți au arătat modul în care slujitorul Domnului aduce lumină în lume prin propria existență și misiune: frumusețea sufletului preotului trebuie să strălucească în toate împrejurările din viața lui ca să poată în același timp și bucura, dar și lumina sufletele celor ce-l privesc;¹ el întotdeauna să se păzească pentru a se înfățișa înaintea lui Dumnezeu curățit de orice păcat și astfel să slujească Celui Prea Înalt, să se silească prin cuvinte și cugete pline de fapte plăcute lui Dumnezeu: iubirea, smerenia, milostenia, dragostea față de oameni, binefacerea.² Mântuitorul Iisus Hristos a zis: „Eu sunt Lumina lumii; cel ce Îmi urmează Mie nu va umbla în întuneric, ci va avea lumina vieții” (Ioan 8,12). Părintele Constantin Miloș a căutat Lumina încă din tinerețe, iar după ce a găsit-o i s-a dedicat, ca seminarist, ca student teolog, în vremuri dificile de ateism, apoi a mărturisit-o în mod deplin ca preot și duhovnic mai bine de cinci decenii, luminând pe toți cei care au avut bucuria de a-i fi aproape.

Preotul Constantin Miloș s-a născut la 13 aprilie 1941 în localitatea Dognecea, județul Caraș-Severin, din părinții Petru și Ecaterina. A fost botezat în biserica satului natal la data de 27 aprilie 1941 de către preotul Patriciu Lugoian, nașă fiind Maria Bălean.³ A urmat școala generală la Dognecea și Liceul cu profil siderurgic Reșița, apoi s-a angajat la Combinatul Siderurgic Reșița - S.A. unde a lucrat doi ani, 1956-1958.⁴ A fost o alegere făcută din două considerente: pentru a-și mulțumi părinții și din motive financiare, erau anii grei după cel de-al Doilea Război Mondial. Dorința puternică de a urma calea teologiei l-a determinat să întrerupă cursurile liceului siderurgic, înscriindu-se, în același an, la Seminarul Teologic din Caransebeș, ale cărui cursuri le-a urmat în perioada 1958-1963. Studiile teologice superioare

le-a frecventat în perioada 1963-1967, primii doi ani la Institutul de Grad Universitar din Sibiu, iar ultimii doi la Teologia din București⁵. A susținut teza de licență cu titlul *Istoricul mănăstirilor din cuprinsul Mitropoliei Banatului*, sub îndrumarea ilustrului Profesor Alexandru Elian,⁶ pentru care i s-a acordat calificativul „Foarte Bine” - cu media 9,10 - devenind licențiat în Teologie la 23 iunie 1967.⁷

La 4 septembrie 1967 s-a căsătorit cu Lia Boru din comuna Dognecea și Dumnezeu i-a binecuvântat cu doi copii: fiul, Ovidiu Petru Miloș, născut la 23 octombrie 1968, în prezent inginer/șef serviciu la U.C.M. Reșița și fiica, Ofelia Miloș, născută la 5 decembrie 1969, angajată în cadrul Direcției Generale Afaceri Europene, Schengen și Relații Internaționale- Ministerul

Afacerilor Interne. După terminarea Facultății de Teologie, la 1 iulie 1968 a fost numit în postul de secretar la Oficiul Protopopesco Ortodox Român Lugoj, iar la 29 august 1968 este hirotonit diacon.⁸ După cinci ani de slujire în treapta diaconiei, în aprilie 1973 a fost hirotonit preot,⁹ iar în luna iunie a aceluiași an este numit paroh la Biserica Ortodoxă „Sfântul Ierarh Nicolae” din Bocșa Română. Odată cu instalarea ca paroh, la 14 iunie 1973,¹⁰ preotul Constantin Miloș s-a implicat activ în viața duhovnicească și administrativă a parohiei încredințată. Astfel, a făcut demersurile pentru refacerea totală a picturii bisericii ctitorită în anul 1770, iar în perioada 1974-1977, renumitul pictor Eremia Profeta din București, a realizat pictura interior-exterior în tehnica frescă, o lucrare de excepție care în prezent se restaurează. În ziua de 6 noiembrie 1977 biserica a fost sfințită de către Prea Sfințitul Timotei, Episcop-Vicar al Mitropoliei Banatului.¹¹ De asemenea, a contribuit la revigorarea corului bisericesc înființat în anul 1875,

cor care în perioada comunistă și-a redus semnificativ activitatea, iar în anul 1984, a reușit să adune în jurul bisericii un grup de tineri, unii dintre ei teologi, care au dat răspunsurile la Sfânta Liturghie, au colindat credincioșii la Crăciun și au organizat seri catehetice. Activitatea plină de însuflețire în acele vremuri dificile pentru Biserică, s-a oficializat prin înființarea în anul 1991 a unei filiale a *Ligii Tineretului Ortodox* din Timișoara.¹²

În anul 1993 a obținut Gradul I în Preoție,¹³ cu nota 9,83. Pentru bogata activitate desfășurată în slujba Bisericii, Prea Sfințitul Părinte Laurențiu, Episcopul Caransebeșului, în anul 2005, i-a acordat distincția de Iconom Stavrofor. Dumnezeu l-a binecuvântat cu trei nepoți, pe care i-a iubit foarte mult: Teodora, Sofian și Paul, de a căror educație și bună creștere s-a preocupat cu sensibilitate și rigoare, de aceea, astăzi sunt oameni împliniți.

În urma lucrărilor efectuate la biserică, duminică, 28 decembrie 2008, Prea Sfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului a resfințit lăcașul de cult, iar preoții slujitori, ctitorii și credincioșii parohiei au fost felicitați pentru strădania lor. În semn de recunoștință pentru întreaga lucrare pastorală, misionară, culturală, filantropică și administrativă desfășurată timp de 40 de ani, devenind făuritorul unei adevărate „școli teologice” la Bocșa, părintele Constantin Miloș a fost elogiat.¹⁴ În luna mai a anului 2009 s-a pensionat, având mulțumirea că în postul de preot paroh a rămas unul dintre discipolii săi.

O pasiune nobilă a sfinției sale a fost cartea, pe care a iubit-o enorm, considerând-o averea sa neprețuită. A lăsat moștenire o bibliotecă imensă, care cuprinde colecții valoroase, dintre acestea amintim: clasicii ruși, istoria artei, literatura română și universală, Colecția *Biblioteca pentru toți*, *Filocaliile*, *Părinți și Scriitori Bisericești*, cărți bisericești în chirilică, greaca veche ș.a, însumând câteva zeci de mii de volume, toate fiind achiziționate din venituri proprii, de cele mai multe ori în rate, așa cum a afirmat Ofelia, fiica părintelui. În anul 2005, prin grija parohului s-a înființat la Bocșa Română periodicul *Cuvânt Duminical*, o revistă bilunară editată de parohie și care cuprindea pericopa evanghelică și predica duminicii, informații din viața bisericească și cuvinte de învățătură ale preoților și teologilor bocșeni.¹⁵ Această foaie parohială era împărțită gratuit după Sfânta Liturghie enoriașilor și tuturor doritorilor.

La trecerea în eternitate a păstorului de

suflete Constantin Miloș, oameni care l-au cunoscut și prețuit, au transmis multe mesaje emoționante sub forma unor mărturisiri, dintre acestea redăm câteva:

„L-am cunoscut îndeaproape pe părintele Constantin, atunci când, într-un moment de mare cumpănă, în clasa a X-a, am început să merg la biserică. L-am rugat să mă primească drept fiu duhovnicesc și să mă ajute să depășesc acel greu moment. M-a primit cu sufletul deschis, cum doar un tată își primește acasă fiul risipitor, rănit și căzut între tâlhari. M-a ridicat, m-a susținut, mi-a legat rănilor sufletești, m-a învățat din nou să merg pe drumul vieții. De atunci nu ne-

am mai despărțit. Mi-a fost mie și familiei mele și preot și duhovnic și părinte. Atunci când a acceptat să ne fie - soției mele și mie - naș de Cununie, ne-a îndrumat să ne spovedim de acum încolo la părintele Ioanichie, spunând: *Marius, un tată nu-și poate spovedi copiii!* Atunci am văzut cât de mult ne iubea. Alături de doamna preoteasă Lia, ne-au fost ca și tată și mamă, mie și familiei mele. Am simțit dragostea lor părintească tot timpul. Au fost alături de noi și la bucurie, dar și la necaz. Pentru tot ce au făcut pentru noi, le mulțumim. Dumnezeu să-i înveșnicească!”¹⁶

O distinsă doamnă, coristă și bună creștină, ne-a mărturisit câteva amintiri de suflet trăite la Bocșa Română încă din copilărie: „Veneam de mică la biserică împreună cu părinții Elena și Petru, coriști și oameni cu suflet mare și cu multă credință în Dumnezeu. Îmi amintesc cum mă așezau lângă ei în cafasul bisericii, unde trebuia să fiu foarte cuminte și atentă, iar după un timp am învățat toate cântările liturgice. Era emoționant momentul din timpul Sfintei Liturghii, când părintele Constantin cânta solo *Tatăl nostru*, cu o voce superbă de tenor, simțeam că mă cuprind fiori și parcă eram într-un cor de îngeri. De asemenea, nu pot uita cum părintele avea atâta dragoste pentru oameni și în special pentru copii și tineri, care erau în număr foarte mare la biserică duminica și la sărbători. Sfântul Altar era neîncăpător pentru băieții care doreau să învețe rânduiala Bisericii și mai târziu să urmeze seminarul de la Caransebeș pentru a deveni preoți, stranele pline de cantori și teologi făceau ca să răsună cântecele frumoase bisericești. O, Doamne, ce vremuri frumoase! Părintele avea darul de a atrage credincioșii și tinerii la biserică, le oferea cărți, acatiste, iconițe și întotdeauna îi încuraja cu bunătate și blândețe. De aceea, ne bucurăm când

auzim și vedem preoți și profesori de religie, plecați din biserica noastră din Bocșa Română, nu numai în România ci și peste hotare unde slujesc cu multă dragoste lui Dumnezeu, pentru că au avut un părinte și dascăl adevărat, un duhovnic la care au venit sute de oameni din toate părțile și au primit binecuvântarea și harul Duhului Sfânt. Ne mândrim și mulțumim Bunului Dumnezeu că am avut în Bocșa așa un păstor sufletesc, pe care nu-l putem uita niciodată și pentru care ne vom ruga mereu, așa cum și sfinția sa se roagă pentru noi.”¹⁷

Era un suflet blând, dar cu o atitudine fermă, avea o personalitate puternică și un fin simț al umorului, manifesta responsabilitate și implicare în tot ce făcea; nu-i plăceau lucrurile fără valoare și nu accepta compromisul și superficialitatea. Unii preoți, fii duhovnicești, au afirmat că părintele lor spiritual avea o intuiție și empatie fenomenale și l-au considerat unul dintre cei mai mari preoți pe care i-au cunoscut vreodată.

„Dacă ai crescut în Bocșa Română, nu aveai cum să nu-l cunoști pe părintele Constantin Miloș, parohul celei mai vechi biserici din oraș, Biserica Sf. Nicolae. Aflată între două școli, biserica cu monumentul ridicat în cinstea celor căzuți în Primul Război Mondial era imposibil să nu o remarci. Peste drum, se afla casa parohială cu o ușă grea de lemn cu o cheie metalică mare ca de castel. De acolo ieșea părintele Miloș ca să participe la evenimentele fericite sau la tragediile enoriașilor lui. În spatele ochelarilor groși cu multe dioptrii și a pletelor de rocker se ascundea Popa Tanda, enciclopedist cu cea mai mare bibliotecă din oraș și care putea trece cu ușurință de la Hegel și teologia ortodoxă, la subiecte mai tehnice și mai pământești cum ar fi creșterea nutrienților sau porumbeilor voiajori. Era cunoscut în toată Mitropolia Banatului ca fiind diferit și reformator. A introdus muzica psaltică pentru prima dată în Mitropolie și l-a adus pe Eremia Profeta să facă frescele bisericii. În teribili ani '80, la Bocșa, se vorbea despre ecumenism și dialogul între Biserici, iar de Paști se cânta *Apostolul* și *Tatăl nostru* în mai multe limbi străine. Părintele Miloș a avut darul de a crea o emulație spirituală și intelectuală în jurul lui. Zecile de copii care au cântat la strună au devenit profesorii universitari sau preoții de astăzi. Duminica seara, lăsa copii de 12-16 ani să prezinte un subiect de cateheză, un bun prilej de a învăța cum să vorbească în fața a sute de

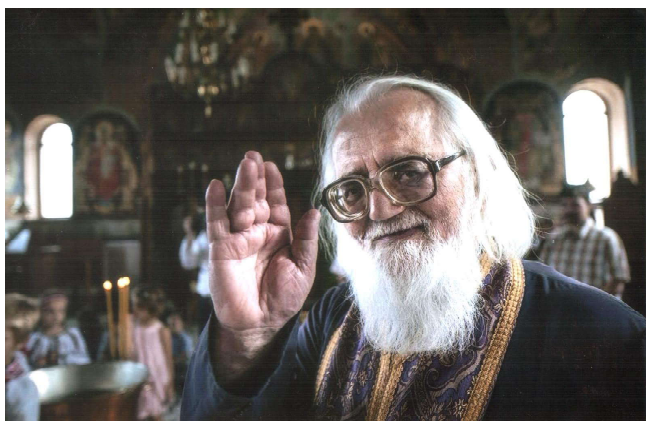
oameni. Alături de părintele i-am cunoscut pe seminaristii și studenții de atunci, care mi-au servit drept modele într-o perioadă grea pentru mine. Părintele Constantin se întâlnește în eternitate cu doamna preoteasă Lia, o femeie de o frumusețe și bunătate rar întâlnite. Împreună cu nea Ciulă, nea Ghercea, nea Moldovan, tanti Maria, Genu, Ionel, Mihai și Răzvan, părintele Miloș a făcut parte din universul meu familial de la Bocșa. Când am plecat la București, mi-a spus să-l caut pe părintele Galeriu din partea lui. Și acum regret că nu i-am dat ascultare. Părintele Galeriu era deja o celebritate și eu am ciudățenia de a sta departe de celebrități. Aveam să aflu mai târziu, prea târziu, că părintele

Galeriu o botezase la Ploiești pe soția mea, iar mentorul meu îi fusese student și chiriaș. Cu mult timp în urmă, am vorbit la telefon cu părintele și avea pacea și liniștea unui om care știe de unde vine și unde se duce. Dumnezeu să-l odihnească în pacea Lui! Sincere condoleanțe familiei!”¹⁸

Fiind pe patul suferinței, în ultimele zile de viață ale doamnei preotese Lia, părintele i-a adresat rugămintea: *Lia, să vii și după mine!*, iar răspunsul doamnei a fost: *Dacă îmi va fi îngăduit!* Acest ultim dialog dovedește cât de apropiați doreau să rămână chiar și după moarte, în veșnicie; cuvinte care rămân întipărite în minte pentru totdeauna și reprezintă modelul de viațuire în familia creștină¹⁹.

Unul dintre tinerii regizori ai Banatului și un apropiat al părintelui Constantin Miloș, și-a exprimat cele mai sincere simțăminte de regret și recunoștință la trecerea din viața pământească a duhovnicului care l-a marcat : „Doamne...ce păcat. Dumnezeu să-l odihnească în pace! Și acum mă întărește vorba lui frumoasă de acum aproape 15 ani, când am filmat filmul *Clopotul* la frumoasa biserică din Româna: *Lui Dumnezeu să-i ceri lucrul cel mare, nu lucrurile mărunte. El se va îngriji de toate detaliile.* Drum lin în ceruri, Părinte!”²⁰

Minunatele surori Bloju, profesoare de Religie la Timișoara, au re trăit cele mai frumoase momente ale copilăriei petrecute la Bocșa și au așternut în scris câteva versuri care exprimă nostalgia vremurilor apuse, din păcate ireversibile: „Rămâi cu bine drag părinte/ Ne vei veghea de acum înainte,/ Ne vei veghea din rai de flori/ Cum ne vegheai de sărbători,/ Ne vei veghea din cor ceresc / Noi îți cântăm din cor lumesc./ Pe cine vom mai colinda/ Și sfat la cine vom afla?/ Când ne spunei frați creștini/ Eram copii eram senini/

Să fim cu mare băgare de seamă/ Când colindam cu drag și teamă,/ Deschide ușa părinte drag/ Sau așteaptă-ne măcar în prag,/ O vorbă doar ca să ne spui/ Că alt părinte ca tine nu-i./ Ai avut dar de ucenici/ Am vrea să mai rămâi aici/ Rămâi părinte drag, rămâi cu bine/ Ne va fi dor, prea dor de tine! Cu mari regrete, timișorencele.²¹

La data de 7 martie 2022, luni, în prima săptămână a Postului Mare, a plecat din mijlocul nostru pe cărările veșniciei, dragul nostru părinte duhovnicesc, învățător, îndrumător, ctitor de biserică și suflète, preotul Constantin Miloș. A fost un vrednic slujitor al Sfântului Altar, mare duhovnic și îndrumător a peste 30 de teologi din întreg Banatul, preoți, diaconi, monahi și profesori de religie.

În semn de înaltă recunoștință, în ajunul slujbei de prohodire, în biserica Mănăstirii „Sfântul Ilie” din Vasiova unde a fost depus sicriul cu trupul neînsuflit al părintelui, a venit Prea Sfințitul Părinte Lucian, Episcopul Caransebeșului și a citit rugăciunile de dezlegare specifice rânduielii înmormântării clericilor, ținând și un moment de reculegere. În ziua următoare, 9 martie 2022, s-a săvârșit Sfânta Liturghie, iar la ora 11, un sobor de preoți în frunte cu Prea Onoratul Părinte Gheorghe Șuveți, Protopopul Reșiței, a început slujba prohodului, după care, s-au rostit două panegirice de către preotul prof. Constantin Jinga de la Timișoara și protosinghelul Ioanichie Petrică. În cele din urmă, convoiul funerar s-a îndreptat spre Cimitirul Nr. 1, Str. Ghe. Vucu din Bocșa Română, sicriul fiind depus lângă mormântul preotesei Lia, pe cruce fiind dăltuit „Hristos a Învia!”

În memoria părintelui, familia a dorit să ofere prin intermediul parohiei un ajutor financiar, sub forma unei burse de studii, *Bursa Preot Constantin Miloș*, unor tineri cu rezultate bune la învățătură și proveniți din familii modeste. Consiliul Parohial a hotărât ca în acest an să fie ajutat tânărul Boțan Benjamin, elev al Seminarului Teologic din Caransebeș.

Prin plecarea părintelui a plecat și o parte din noi, din copilăria și tinerețea noastră, căci a sădit în inima fiecăruia, din bogăția sufletului său,

iubirea pentru Dumnezeu și aproapele. Îi vom păstra în suflet, veșnic viu, chipul luminos de o înaltă ținută duhovnicească și intelectuală!

Veșnica lui pomenire din neam în neam!

Note

¹ Sf. Ioan Gură de Aur, *Despre preoție*, traducere de D. Fecioru, București, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 1987, p. 72.

² Sfântul Simeon al Tesalonicului, *Despre preoție*, traducere de Dimitrie Moca, în „Altarul Banatului”, 2004, Anul XV, nr. 10-12, p. 112.

³ Arhiva Personală Ofelia Miloș (în continuare A.P.O.M.), *Estras de botez*, Nr. 36/21.09.1958, emis de Biserica gr.ort.rom. din comuna Dognecea, hram „Sf. M.M. Gheorghe”.

⁴ A.P.O.M., *Adeverința*, Nr. 33-M/1010/20.03.2000, emisă de Combinatul Siderurgic Reșița-S.A.

⁵ A.P.O.M., *Carnet de student*, Nr. 840/1965, Institutul Teologic de Grad Universitar din București.

⁶ A.P.O.M., Constantin Miloș, *Istoricul mănăstirilor din cuprinsul Mitropoliei Banatului*, Teză de licență, 1967, manuscris.

⁷ A.P.O.M., *Diploma de Licență în Teologie*, Nr. 11776/04.08.1967, eliberată de Institutul Teologic de Grad Universitar din București.

⁸ Arhiva Oficiului Protopopesc Ortodox Român Lugoj, *Act de hirotonie*, Nr. 6154/1968, semnat de către IPS Nicolae, Arhiepiscopul Timișoarei și Caransebeșului și Mitropolit al Banatului.

⁹ Arhiva Parohiei Ortodoxe Bocșa-Română (în continuare A.P.O.B-R.), *Curriculum Vitae Preot Constantin Miloș*, 2012.

¹⁰ A.P.O.B-R., *Act de numire*, Nr. 2805/1973, emis de IPS Nicolae, Mitropolitul Banatului.

¹¹ Pisania bisericii.

¹² A.P.O.B-R., *Platforma-Program a Ligii Tineretului Ortodox Bocșa*, 1991.

¹³ A.P.O.M., *Act*, Nr. 1544/1993 eliberat de Mitropolia Banatului.

¹⁴ <https://basilica.ro/resfintirea-bisericii-cu-hramul-sf-ierarh-nicolae-din-parohia-bocsa-romana-protopopiatul-resita/>.

¹⁵ *Cuvânt Duminical*, Bocșa, 2005, Anul I, Nr. 5/6, 17-24 aprilie, p. 1.

¹⁶ Marius Șoșdeanu, Medic, Bocșa, 45 ani, *Mărturisire*.

¹⁷ Elena Coman, Bocșa, 75 ani, *Mărturisire*.

¹⁸ Gabriel Drilea, Psiholog, Olanda, 53 ani, *Mesaj de condoleanțe*.

¹⁹ Liana Fericiug, Preoteasă, Profesoară, 45 ani, *Mărturisire*.

²⁰ Sabin Dorohoi, Reșița, 38 ani, *Mesaj de condoleanțe*.

²¹ Lavinia Gomboș (Bloju), 45 ani și Cosmina Cuza (Bloju), 43 ani, Timișoara, *Mesaj de condoleanțe*.

86 DE ANI DE VIAȚĂ ȘI DE ISTORIE TRĂITĂ (I)

- Din volumul „Am trăit, am văzut, am consemnat”, aflat în manuscris -

MOTTO :

Viața-i o luptă necurmată

Și-n iureșu-i renăscător

Poți doar simții, cu voluptate,

Tulburătorul ei fior!

Am deschis ochii pe această fărâcă telurică de univers infinit într-o zi de vineri (la ora 5 dimineața) a celei de 27 zi a lui Mărțișor, ca al doilea născut al familiei lăcătușului Francisc-Emeric, maghiar de confesiune reformată și a Mariei-Valeria Hodoșan, româncă de confesiune ortodoxă, ambii băștinași ai străvechii și frumoasei comune cărășene Bocșa Română, în cămăruța joasă neterminată și nepodită, pe care sora mamei le-a oferit-o temporar spre folosință.

Copilăria - până la 14 ani , când tatei - pe atunci muncitor la noua fabrică de poduri din localitate i-a fost repartizată, de uzină, o locuință familială cu trei camere în colonia muncitorească Bichiștin din Neu-Werk) - mi-am petrecut-o în căsuța din bârne de lemn (moștenită de mama și fratele ei de la părinții lor), care s-a aflat vis - a-vis de halta CFR, din comună. O căsuță modestă compusă dintr-o cameră cu pământ pe jos, o bucătărie podită cu cărămizi arse și un șpais (cămară), împreună cei trei frați mai mici : Irina, Pavel și Barbara. Privind-o acum cu detașarea pe care mi-o conferă timpul care s-a așternut peste mine, pot spune că ea nu s-a deosebit aproape deloc de cea a majorității copiilor de muncitori și țărani de aceeași condiție socială cu mine. În cursul ei zbuciumat, marcată puternic de efectele celui de Al Doilea Război Mondial, alături de zburdălniciile și „znoabele” specifice vârstei care i-au pigmentat parcursul, am cunoscut din plin lipsurile și sărăcia produsă de urmările lui (întrucât produsele de bază : făina, uleiul, zahărul și chiar produsele textile și de îmbrăcăminte fiind „raționalizate”) nu ne ajungeau, ceea ce făcea ca zile la rând să mâncăm numai „ainpren zupă”, „zamá de crumpei” (cartofi) și de „păsulă” (fasole) iar toamna și iarna, (când se întâmpla ca mama să nu dispună de carne), prepara din miez de dovleac pentru copt, o delicioasă „supă falsă de carne”. Pâine mâncam de obicei duminica și la sărbători, în restul zilelor având la masă doar niște „turte” coapte pe plită și „colieșă” (mămăligă) pe care o mâncam cu „căigană” (jumări de ou), brânză sau smântână ori mălai, care pentru a nu

fi irosit, era prăjit a doua zi în unsoare, îndulcit și aromat cu „țimăt” (scorțișoară) și transformat în „cocârțau” care era servit la masă ca felul doi, iar când și acestea lipseau, erau înlocuiți cu „scrob” cu lapte sau chiar cartofi fierți sau copti în tobă, și mâncați cu laptele provenit de la cele două capre pe care le creșteam în gospodărie.

În primii ani de școală am învățat să scriu -așa cum se obișnuia pe atunci - cu „griful” pe tăblița de ardezie, de care era prins cu un fir de „șpogot” (o sfoară ceva mai rezistentă) o bucată de burete pe care îl înmuia în apă pentru a șterge tăblița când se umplea sau scriam ceva greșit pe ea. La școală am mers îmbrăcat modest, cu haine spălate de mama în fiecare sâmbătă seara după mergeam la culc „cârpice” (peticite) și călce, iar ca încălțări purtam ghete „flecuite” (peticite) sau chiar „șlarfi” de lemn (saboți) și ciorapi împlețiți de mama din lâna cumpărată de la țărani, în timp ce pentru gustarea din „pauza mare” aveam împachetată câte o bucată de mălai unsă cu „pecmez” (marmeladă) pe care uneori o schimbam cu sandviciul unui coleg mai înstărit care, din pură curiozitate, vroia să afle și el, cum e gustarea noastră, iar până la vremea când tata se întorcea cu trenul muncitoresc de la Reșița (unde lucra ca lăcătuș la fabrica de poduri) și ne așezam la masă cu întreaga familie, când aveam, înfulecam câte un „conț” de pită unsă cu untură și aseasonată cu un „crăstăvece” (castravete) „covăsât” (acrit la soare). Seara ne mulțumeam, de multe ori, cu câte un „blid” (farfurie) de grâu sau de porumb fier și îndulcit, cu miere sau cu sirop de fructe făcut în casă, ori cu două trei bucăți de dovleac copt în „șpoiort” (cuptor) iar duminica (când mama nu avea făină să facă „melșpais” (prăjitură), primeam ca desert, două trei batoane de „pecmez” presărate cu zahăr pudră. În sfârșit, toamna, dacă reușea să adune ceva mai multă făină- după meniurile sărăcăcioase pe care reușea să le încropească în timpul săptămânii -, săraca mamă ne oferea în în vreuna din duminici - un adevărat festin, făcându-ne un „văidling” de „gomboț” (găluște cu prune). Pentru noi copiii, duminica aceea era o adevărată și minunată zi de sărbătoare de mult așteptată și de neuitat! Această stare precară de lucruri era exacerbată apoi și de faptul că, tata - care era cunoscut ca un social democrat militant, fiind ales ca „bărbat de încredere” de colegii lui din fabrică - a fost dat în șomaj sau chiar concediat în repetate rânduri, iar în cursul anului 1944, de teama de a nu fi ridicat de ruși (așa cum i s-a întâmplat de două ori) pentru a fi dus în Rusia, întrucât „avea față de neamț” (dar salvat în ultima clipă de cei care participau din partea autorităților românești la imbarcare și îl cunoșteau), a fost nevoit să stea o vreme acasă, fără salariu. La școală, în timpul orelor de „lucru manual” am învățat să deprind tot felul de îndelutniciri precum scrijelirea lemnului, realizarea

unor împletituri din „ghijă” (pănuși) de „cucuruz” (porumb) sau din papură, confecționarea din păr de porc a unor perii de curățat pantofi sau din „pir” pentru frecat podele. În orele de practică petrecute în grădina școlii, aflată în capătul satului spre Ocna de Fier, am învățat să săpăm, să semănăm, să plivim, să sădim și să altoim pomi, într-un cuvânt să ne pregătim pentru a putea să ne descurcăm în viață folosindu-ne de deprinderile însușite în școală. Aici am deprins pasiunea cunoașterii, prin lectură și dragostea pentru natură și frumusețile ei, în cursul deselor drumeții făcute cu directorul școlii în jurul localității și la locurile istorice din vatra ei, intonând, de fiecare dată, frumosul și însuflețitorul cântec „Românașului îi place, sus la munte, sus la munte la izvor”, aici am învățat respectul pentru trecutul glorios al acestui neam și am recitat prima poezie patriotică intitulată : „Scumpă țară românească” care mi-a rămas vie în memorie până azi. Realitățile vieții acelor ani tulburi și zbuciumați m-au făcut să cunosc însă și tarele legionarismului și fascismului, prin umilințele la care am fost supus de către învățătorul meu din clasele primare, un fost șef de cuib legionar, care nu mă striga niciodată pe nume, când mă puneă să spun lecția sau când mă scotea la tablă, altfel decât „pui de boanghină” și nu-mi dădea niciodată nota zece pentru că ea se cuvenea doar fiului său cu care eram coleg de clasă, precum și cu trufia ostentativă și arogantă a odraslelor unor familii germane din comună care contaminate de ideologia fascistă, în formațiunea „Hitler jugend” își descoperiseră subit apartenența la arianismul hitlerist și defilau trufași, aproape în fiecare după amiază, pe străzi, fluturând steagurile roșii cu zvastică și participau săptămânal pe Dealul Cioaca la focurile de tabără în jurul cărora cântau cântecele germane consacrate din perioada războiului și mimau scene de luptă imaginare. Sărăcăcioasă - așa cum ne-a fost viața - au fost și jocurile copilăriei mele din acei ani zbuciumați. Ele s-au limitat la jocul de-a „baba oarba”, de-a „hoții și vardiștii”, la „bătutul” în colbul străzii, cât era ziulica de lungă, a unor „polme” (mingi) de cârpe, păr de porc sau din bășica udului bietului animal abia sacrificat, în alergatul pe uliță mânând cu foc cu un băț potrivit în scobitura lui, un cerc de la o fostă roată de bicicletă, jucând „cacica”, bătând „pitacii” de fundația casei, jucându-ne de-a „hoții și vardiștii”, de-a „bâza”, „mână roșie”, jucând fotbal cu jucători confecționați din „bumbi” (nastruri) cu care încingeam adevărate campionate de casă; primăvara, când sevele pământului urcau zorite în crengile copacilor, confecționam fluier și „carabe” din crengile de salcie și din coaja acestora, „morișche” din cărăbuși, iar toamna „lăuți” (viori) din tulei (coceni) de cucuruz, „șlaidăre” (praștii), meșteream patine din lemn pe tălpii cărora montam câte un fir de sârmă ca să alunece mai

bine, confecționam telefoane din două cutii de cremă de ghetă legate între ele cu un fir de „șpogot” și vorbeam la ele ore în sir sau jucam „șuba”. Acestea erau jucăriile noastre în acele vremi, pe care de-și n-am cum să le uit, mă fac să privesc cu duioșie, dar și cu o anume satisfacție sufletească, la jucăriile mecanice și electronice care domină - poate în prea mare măsură - preocupările copilărești ale strănepotului meu care digitalizează cu dezinvoltură și dexteritate, telecomenzile jucăriilor și tastele calculatorului și telefonului său mobil, pe care îl sorb din ochi și îl ocrotesc cu toată căldura sufletească și dragostea mea. de străbunic. (vor urma și alte trăiri)

* CACICA pentru a putea fi jucată, presupunea existența unei jumătăți de coadă de mătură, care era aplatizată la unul din capete, a unei băcăți de 10-12 cm de coada de mătură, ascuțită la ambele capete și a unei gropițe săpate în pământ. Bucățica de lemn ascuțită era așezată deasupra gropii iar sub ea se băga coada de mătură aplatizată cu ajutorul căreia acesta era zvârlită cât mai departe cu puțință de groapă, după care era bătută de trei ori și azvîrlită și mai departe. Cel care, în final, reușea să azvârle cacica cât mai departe de gropiță, era socotit câștigătorul jocului.

* PITACUL era un bănuț (care de regulă era pus sub roțile trenului pentru a fi turtit) sau o bucată de lamă de „bonfaier”, (fierăstrău de mână pentru tăiat metale) care era bătut cu putere de fundația casei pentru a sări cât departe de aceasta. Jucătorul al cărui pitac sărea cel mai departe precum și cel al cărui pitac cădea peste cel al altui jucător care a sărit și el departe, erau considerați câștigătorii jocului.

* ȘUBA era o măsuță care, la capătul ei, era prevăzută cu o scândurică fierestruiată cu 4 sau 5 intrânduri, prin care jucătorii trebuiau să introducă, prin prin împingere, cel puțin câte un un pul în fiecare intrând. Cel care reușea acestă performanță primul, era declarat câștigător.

(va urma)

ACHIM GHERGA

Monografia corurilor din Bocșa Începuturile muzicii corale în Bocșa

(5)

Corurile din Bocșa Montană și Vasiova. Integrarea lor în activitatea corală bănățeană

În anul 1925 a venit ca învățător la Vasiova Iacob Bosică. Înzestrat cu talent muzical este imediat încadrat în conducerea corului din Vasiova, Coriolan Zuiac solicitându-i sprijinul, fiind deja la o vârstă înaintată.

În anii următori șirul activităților și spectacolelor tradiționale își continuă cursul. Astfel, în 1927 documentele consemnează la Bocșa o emulare organizată cu corurile din Bocșa Montană, Vasiova, Bocșa Română, Șoșdea, Ramna, Bărbosu, Târnova și Fanfarele din Călnic, Doclin și Ramna. La emulare participă un public de aproape 3000 persoane. Verdictul juriului consfințește și de astă dată renumele corului „Doina” din Vasiova care „la orice ocazie a știut să fie la înălțimea chemării...mențiunea de foarte bine au primit-o corurile din Reșița Montană și bineînțeles „Doina” din Vasiova. Puternicul cor al vasiovenilor și-a menținut și de data aceasta poziția câștigată” – astfel consemnează ziarul „Drum Nou” evenimentul.

La 13 mai 1928 corul „Doina” este invitat din nou la Timișoara pentru a cânta la festivalul organizat cu prilejul inaugurării Teatrului comunal alături de alte opt coruri și trei fanfare. Succesul concertului a fost extraordinar, cântăreții au fost la înălțime, după cum spune ziarul „Cuvântul satelor”: „Acest concert a scos la iveală dovada eclatantă că talentele nu se cumpără cu aur și se pot afla în fiecare sat românesc și la coarnele plugului.”

Anul 1928 este consemnat cu spectacole prezentate doar pe plan local, iar din veniturile obținute se procură cărți pentru biblioteca „Doinei”. Concertele susținute au cuprins în general șase cântece în repertoriul ales. Printre ele menționăm: „Haidați, frați!”, „Pribeagul”, „Marșul Economilor”.

Nu ne îndoim că activitatea și-a urmat cursul și în 1929, însă o singură atestare scrisă avem pentru acest an. Deși nimic nu atestă, după inscripția făcută pe steagul corului 1899 – 1929 presupunem că tot în acest an a avut loc și solemnitatea de sfințire a steagului. Din informații cunoaștem că nu a avut loc o festivitate cu invitarea altor Reuniuni, solemnitatea desfășurându-se doar în cadrul local.

Tot în acest an este demn de semnalat faptul că și în Bocșa Română se sărbătorește sfințirea steagului la 24 august 1929 unde participă și corul „Doina” printre alte coruri. În același an, Asociația Astra își ține o adunare generală a despărțământului județean în Bocșa la data de 26 iulie, la această festivitate sunt invitate 10 coruri și 4 fanfare pentru organizarea unui festival. Printre ele este invitat și corul „Doina” care interpretează cântecele „Inima mea”, „Plugarul român” și „Măi, badiță”.

Au trecut aproape 30 de ani de când Coriolan Zuiac și corul „Doina” au luptat și au muncit pentru a aduce la strălucire cântecul românesc, pentru a păstra ridicată conștiința națională și frumosul port al românilor, vârsta sa înaintată îl face să se gândească la pregătirea unui urmaș destoinic pentru dirijare.

În anii aceștia, prin grija Asociației Corurilor și Fanfarelor din Banat, la Lugoj a fost înființat un Conservator Popular care pregătea dirijori de coruri și fanfare. În noiembrie 1930, la acest Conservator este trimis vasioveanul Cornel Novac. În 1931 acesta termină Conservatorul cu calificativul foarte bine. Se reîntoarce la Bocșa și, împreună cu Coriolan Zuiac, dirijează și instruieste corul „Doina”, iar din anul 1933 rămâne să dirijeze de unul singur, Zuiac trecând în calitate de președinte de onoare al Reuniunii. Cu Cornel Novac la pupitru, corul „Doina” va înregistra noi succese, ajungând pe scenele Bucureștiului în anul 1939.

(va urma)

ÎN FIECARE ZI NE PRIVEȘTI,
 Oraș cu buze de cleștar, vezi? E primăvară!
 Orbecăind prin tine, mai mult ca oricând,
 astăzi ne încălzim sentimentele obosite
 cu raze fecioare, în carnea lor roșie scriem
 despre aceia care ți-au fost odată aproape,
 au cântat pentru tine și ți-au dus numele
 peste mări și țări, sunt mulți oameni curioși,
 dar și iubitori de sport, cultură, istorie, religie,
 pășesc pe drumurile pe care ai pășit tu
 - misteriosule, tenorule - Traian Grozăvescu.
 Spiritul tău demn intră și iasă în fiecare clipă
 din minunatul Teatru Municipal ce-ți poartă numele,
 ești mereu la brațul spectatorilor încântați, fericiți,
 ești mereu la brațul actorilor iubiți, ascultă tenorule,
 acum suntem atât de îmbujorați în bătaia vântului,
 suntem atât de grăbiți în pașii de pe Podul de Fier,
 atât de înfometați de timp și salutăm târziu
 Ceasul Electric, calmul din el, ticăitul, parcă
 ar plânge, parcă ar râde, parcă ar cânta duios...
 Suntem fermecați de tine, oraș cu ochi de crin
 și obraji de catifea, suntem îndrăgostiți de clipa
 trăită ascultând clipocitul Timișului, tânăr voinic,
 străjerul tuturor speranțelor născute într-un palat
 în care servitorii pești aruncă stropi de entuziasm
 pe malurile tale, oraș cu oameni buni și frumoși,
 oraș al îndrăgostiților, oraș al prezentului,
 al viitorului, născut pentru a străluci sub cerul
 curcubeu, Lugojule, ți-ai dat cu parfum de cireși,
 sau de magnolie, te miros... îmi dai voie să te sărut?

Mia ROGOBETE

01.04.2022-Lugoj

Versuri de Iulian Barbu

Cuvintele

Scump e cuvântul
 Când buzele îl rostesc
 Viața e caldă

Taina poeziei

în cartea pe care o citesc
 am pus gândul
 și-mi beau
 cafeaua de dimineață
 călătorind cu sufletul
 prin dragostea pentru vers.

Rătăcesc prin mine
 căutând prin litere
 copilul de ieri
 care citea timpului
 despre taina Poeziei.

E atât de mirific
 în pagina cărții
 încât binecuvântarea prinde
 metafora
 de ecoul cuvântului.

Nașterea poemului

Sorb esența poemului
 Dacă graiul se naște în metaforă
 Și sunt stejarul vieții
 Răsărit peste întuneric.

**Daniel Melcescu și Gabriela Șerban la
 parada motocicliștilor!**

Istorie

MIRCEA RUSNAC

„Triunghiul Bermudelor” din Banatul de Sud

Banatul a suferit în ultimul secol multe pierderi și este greu de ierarhizat care localitate a fost mai afectată de distrugeri. Însă există un teritoriu mai întins unde urmele dezastrelor sunt vizibile la tot pasul. Este partea de sud a regiunii, delimitată de trei localități, sau foste localități, din care nu a mai rămas practic nimic. Un adevărat „triunghi al Bermudelor”, situat între Baziaș, Lindenfeld și Ada Kaleh.

Baziașul a fost un important centru economic și comercial, fluvial și feroviar, cu gară, port, hotel, restaurant, oficiu vamal. Acum nu mai are nimic din toate acestea și a ajuns un cătun cu câteva zeci de locuitori.

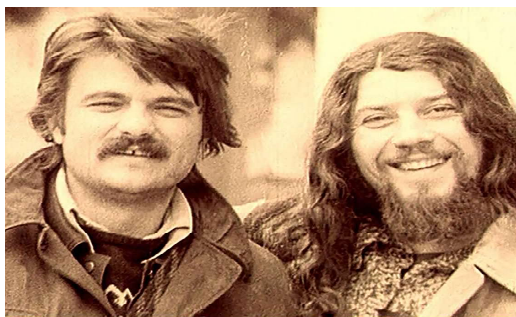
Lindenfeld a dispărut ca localitate în 1998, când singurul om rămas în sat a murit în accident de mașină. Dintre clădiri, practic numai biserica mai există, având montată o placă în amintirea satului, care a existat între anii 1828-1998.

Fosta insulă dunăreană Ada Kaleh a dispărut complet, acoperită de ape în 1970. Locul unei inedite civilizații orientale, ea a fost un punct de reper pe traseul fluviului, cu un important potențial turistic. Insula a dispărut, locuitorii s-au împrăștiat, au rămas numai amintirile.

Între aceste puncte ale dezastrului se mai pot întâlni și altele, precum Sommerfrische, Marila, Ciudanovița, Poneasca și așa mai departe. Un triunghi al distrugerilor și delăsării la care nimeni nu s-ar fi așteptat acum un secol și ceva.

Regizorul Ioan Cărmăzan s-a reîntâlnit cu fabulosul artist Nicu Covaci la Bocșa, după 40 de ani. În urmă cu 40 de ani, Ioan Cărmăzan își aducea prietenul Nicu Covaci la Bocșa pentru ca acesta să-l ajute în realizarea filmului de licență, oferindu-i un rol în acest

„Nimeni nu poate trăi fără prieteni, chiar dacă stăpânește toate bunurile lumii.” - Aristotel

IOAN CĂRMĂZAN & NICU COVACI

film. Acum Ioan Cărmăzan îl aduce, din nou, pe Nicu Covaci, de astă dată pentru primul concert „Phoenix” la Bocșa! Magistrală întâlnire la 60 de ani de „Phoenix”. Ioan Cărmăzan și Nicu Covaci împreună – imagini vechi și imagini noi, imagini care vor rămâne, cu siguranță, în istoria culturală a orașului Bocșa!

